

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Grudnik

Združeni arabski emirati: globalni center ali periferija?

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Grudnik

Mentorica: doc. dr. Cirila Toplak

Združeni arabski emirati: globalni center ali periferija?

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Združeni arabski emirati: globalni center ali periferija?

V diplomskem delu si je avtorica že v naslovu postavila temeljno vprašanje, ali so Združeni arabski emirati (ZAE) globalni center ali periferija. Izhodišče diplomske naloge predstavljajo terminologije Prvi in Tretji svet, center in periferija itn. Na temeljno vprašanje je poskušala odgovoriti s pomočjo pregleda in primerjave razvojnih kazalcev. Med številnimi kazalniki je avtorica zaradi omejenega obsega diplomskega dela izbrala le tiste, ki so za tovrstno primerjavo najbolj reprezentativni. Ti indikatorji so bruto domači proizvod (BDP), indeks človekovega razvoja (Human development index - HDI) in indeks srečnega planeta (Happy planet index - HPI). Avtorica s pomočjo indikatorjev razkrije nekatere pomanjkljivosti prikaza slike razvoja ZAE na podlagi uvrstitev na osnovi statistično pridobljenih vrednosti indeksov in današnjim stanjem. Izpostavljeni so nekateri družbeni problemi, kot so spolna neenakost, pravice tujih delavcev (brez urejenega statusa državljanstva ZAE) ter (ne)svoboda medijev. Slednje je kot temeljne komponente človekovega razvoja potrebno upoštevati pri orisu slike razvoja ZAE.

V skladu z idejo Amartye Sena BDP ni relevanten, saj bogastvo ni temeljnega pomena za človekov razvoj niti kot sredstvo in še manj kot cilj. Primerna in uspešna razvojna gospodarska politika, predvsem vlaganje v razvoj zdravstvenega sistema, izobraževanja in kulture, je temeljno za bodoči splošni razvoj ZAE.

Ključne besede: globalni center in periferija, HDI, človekov razvoj, spolna neenakost.

United Arab Emirates: global center or periphery?

The author has put the fundamental question already in the thesis title, of whether the UAE are global center or periphery. Thesis addresses the terminology of the First and the Third World, center and periphery, etc. This key question was attempted to be answered through the examination and comparison of the main development indicators. Given the limited scope of the thesis, the author selected only the most representative ones. These are: Gross domestic product (GDP), Human development index (HDI), and Happy planet index (HPI). Through the analysis of these indicators, the author revealed the main shortcomings of UAE development images. Indicators were displayed on the basis of the statistically derived indices and the present situation.

The author discussed social issues, such as gender inequality, the foreign workers rights (without UAE citizenship) and (un)controlled media. These are fundamental components of human development that need to be considered when outlining the evolution of UAE.

According to Amartya Sen the GDP is not relevant because wealth is not fundamental to human development, neither as an asset nor as an objective. For the successful future development of the UAE it is essential to invest in the development of the economic development policy, health care, education and culture systems.

Key words: global center and periphery, HDI, human development, gender inequality.

KAZALO

1 UVOD	7
1.1 STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE.....	9
2 METODOLOŠKI OKVIR	9
2.1 CILJI DIPLOMSKE NALOGE	10
2.2 GLAVNE TEZE.....	10
2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA.....	11
3 TEORETIČNO IZHODIŠČE DELITVE SVETA	11
3.1 TEORIJA SVETOVNEGA KAPITALISTIČNEGA SISTEMA	15
4 ZGODOVINA ZDRUŽENIH ARABSKIH EMIRATOV	16
4.1 POLITIČNI SISTEM ZAE	19
4.1.1 Vrhovni svet najvišje telo v državi	20
4.1.2 Svet ministrov	21
4.1.3 Sodstvo.....	21
5 POMEN RAZVOJNIH KAZALCEV	22
5.1 BDP IN NJEGOVA VERODOSTOJNOST.....	22
5.1.1 Klasificiranje držav na podlagi dohodka.....	24
5.1.2 Gospodarsko-ekonomski sistem ZAE.....	25
5.1.3 Migracije	26
5.2 HDI KOT POMANJKLJIV PRIKAZ REALNEGA STANJA ZAE	27
5.2.1 Namen in pomen primerjave indikatorjev HDI in BDP.....	31
5.3 INDEKS SREČNEGA PLANETA	33
5.3.1 Verodostojnost HPI	35
5.4 SVOBODA PREDPOGOJ RAZVOJA.....	36
5.5 ČLOVEKOVE PRAVICE KOT MERILO »NAPREDNE DRUŽBE«	36
5.5.1 Problem spolne neenakosti kot posledica beduinske družbene ureditve.....	38
5.5.2 Merilo razporejenosti moči po spolu (Gender empowerment measure- GEM)	42
5.5.3 Položaj ljudi brez urejenega statusa državljanstva ZAE (pravice tujih delavcev).....	44
5.5.4 Problem preprodaje belega blaga	45
5.5.5 Svoboda medijev	46
6 KULTURA KOT POMEMBEN DRUŽBENI DEJAVNIK	48
7 UGOTOVITVE IN UTEMELJITVE NA OSNOVI KAZALCEV	49
8 ZAKLJUČEK	51
9 LITERATURA	54
10 PRILOGA A: INTERVJU Z NADO AL HAMMOURI	62

KAZALO SLIK IN TABEL

Slika 5.1: Prikaz HDI v primerjavi z BDP	32
Tabela 5.1: Kazalci razvitosti za ZAE	24
Tabela 5.2: Prikaz števila imigrantov za določene države	26
Tabela 5.3: Vrednost HDI za ZAE v primerjavi z najvišjo vrednostjo dejavnikov HDI in Slovenijo (2007)	29
Tabela 5.4: Primerjava ZAE in Slovenije na podlagi dejavnikov zdravstva in izobraževanja.....	30
Tabela 5.5: Prikaz vrednosti indikatorjev HPI za ZAE v primerjavi z Costa Rico in Slovenijo (2009)	34
Tabela 5.6: Civilne svoboščine in politične pravice v ZAE.....	37
Tabela 5.7: GEM in njegove komponente za ZAE v primerjavi s Švedsko in Slovenijo.....	43
Tabela 6.1: Primerjava uvrščenosti ZAE na podlagi BDP in HDI.....	50

Seznam kratic:

ZAE	Združeni Arabski Emirati
HDI	<i>Human development index</i> (Indeks človekovega razvoja)
OPEC	<i>Organization of Petroleum nad Exporting Countries</i>
FNC	<i>Federal National Council</i> (Zvezni nacionalni svet)
BDP	Bruto domači proizvod
BNP	Bruto nacionalni proizvod
HPI	<i>Happy planet index</i> (Indeks srečnega planeta)
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i> (Program OZN za razvoj)
HDR	<i>Human development report</i> (Poročila o človekovem razvoju)
CEDAW	<i>Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women</i>
GEM	<i>Gender empowerment measure</i> (Merilo razporejenosti moči po spolu)
NMC	<i>National Media Council</i>
IMF	<i>International Monetary Fund</i> (Mednarodni denarni sklad)

1 UVOD

ZAE so bili še pred odkritjem nafte povsem revna država, periferija. Z odkritjem naftnih nahajališč je sledil hiter gospodarski razvoj, ki je za seboj potegnil tudi družbeni razvoj. Bistveno so k temu pripomogli veliki razvojni projekti, ki so jih vladarji lahko izvajali zaradi dohodka od nafte. Z veliko hitrostjo so se začeli približevati centralnim državam.

Hitro rastoča infrastruktura, tehnološki napredek in hitra gospodarska rast pa nas ne smejo povsem zaslepiti. Globlje raziskovanje družbenih razmer v ZAE razkrije več različnih problemov. Tako spolna (ne)enakost, neurejeno področje pravic tujih delavcev, preprodaja belega blaga kot omejevanje svobode medijev so še vedno prisotni v ZAE. Za nadaljnji razvoj bodo slednji morali izboljšati stanje na področju človekovih pravic.

Za lažje razumevanje in ocenjevanje ZAE je potrebno nekoliko več pozornosti posvetiti razvoju.

Razvoj je večplasten proces, prepleten z ekonomsko rastjo, naložbami in tehnološkim napredkom, transformacijo naravnih virov, demografsko spremembo, napredkom v zdravstvu in izobrazbi, ter evolucijo socialnih in političnih institucij. Rezultati razvoja naj bi bili merjeni z dejavniki kot so povečanje dohodkov, izboljšava blaginje ljudi, večja učinkovitost pri uporabi redkih virov ter ravnotežje med človeškimi potrebami in sposobnostjo okolja, da zagotovi te potrebe. (The World Bank 2007, 5)

Že v zgoraj navedeni definiciji lahko jasno vidimo, da razvoj predstavlja veliko več kot le ekonomsko rast. "Razumevanje razvoja se lahko razlikuje od države do države, kot tudi med posamezniki, vendar ponavadi daleč presega cilj povečanega povprečnega dohodka, da bi vključeval tudi zadeve kot so svoboda, enakost, zdravje, izobrazba, varno okolje in še veliko več" (Soubbotina 2004, 1).

Koncept razvoja si je najbolje ogledati skozi zgodovino. V tem delu želimo le zaokrožiti proces vrednotenja razvoja, podrobnejša obrazložitev pojmov pa bo sledila v nadaljevanju. **Perspektiva ekonomskega razvoja** je stopila v ospredje po drugi svetovni vojni. Po koncu vojne je glavni cilj postal dvigniti življenjski standard ljudi po vsem svetu. Brez sredstev bi bilo težko izboljševati razmere, ki so vladale po svetu, zato so ekonomisti poudarjali pomen ekonomske rasti, ki bi prinesla tudi večje nacionalno bogastvo. Sčasoma so se začeli

pojavnjati dvomi glede takšne strategije. Vedno bolj jasno je postalo, da ekonomska rast ni vedno prinesla koristi tudi tistim, ki so to najbolj potrebovali.

Kot alternativa se je pojavila **perspektiva človeškega razvoja**, ki je poudarjala potrebo po osredotočanju na blaginjo človeka. V ta namen je bilo oblikovan tudi HDI, ki meri uspešnost človekovega razvoja v državah. Vse bolj je na pomenu pridobivala ideja, da morajo sredstva (ekonomska) služiti v dobro ljudi. Zaradi negativnih posledic globalnega razvoja je počasi, vendar vztrajno začela pridobivati vpliv, še danes izredno pomembna **okoljska perspektiva**. Vedno več pozornosti se namenja razvoju oziroma njegovim vplivom na okolje (Harris in drugi 2001, 30-32).

Potem, ko smo si ustvarili nekakšno sliko o tem, kaj naj bi razvoj sploh predstavljal, smo prišli do glavne dileme, ki je jasno začrtana že v naslovu diplomske naloge. Odgovoriti moramo na vprašanje, kako bomo sploh ločili razvite države od manj razvitih, oziroma center od periferije. V našem primeru - kam bi lahko uvrstili ZAE: med države centra ali periferije. Najbolj preprosta rešitev bi bila ločevati med bogatimi in revnimi državami, torej na podlagi njihovega bogastva, pa vendar - ali bi takšna rešitev podala tudi zadovoljive odgovore? Če se osredotočimo le na bogastvo kot merilo, potem povsem zanemarimo zagotavljanje blaginje človeka v smislu dostopa do brezplačnega zdravstva in izobraževanja. To merilo nam ne pove ničesar o tem, kakšen delež sredstev država vlaga v zdravstvo in izobraževanje, prav tako pa ne izvemo ničesar o porazdelitvi dohodkov med družbenimi skupinami (Soubotina 2004, 7). Slednje pomeni, da lahko izredno majhen delež ljudi v državi v svojih rokah drži večino bogastva. Najbolj preprosta rešitev ni vedno tudi najbolj pravilna rešitev, vsaj ko govorimo o razvoju držav.

Brez (ekonomskih) sredstev se posamezna država težko spopada z reševanjem družbenih problemov, še toliko težje z zmanjševanjem revščine. V tem primeru ji povečevanje nacionalnega bogastva, ki ga prinese ekonomska rast, sicer omogoča boljši položaj v spopadanju z družbenimi problemi, kot ga imajo morda nekatere druge države z manj sredstvi. "Vendar zgodovina ponuja številne primere, kjer ekonomski rasti ni sledil tudi podoben napredek v človeškem razvoju. Prav nasprotno, rast je bila dosežena za ceno večje neenakosti, višje nezaposlenosti, šibkejše demokracije, izgubo kulturne identitete in prekomerne porabe sredstev, ki so potrebne za prihodnje generacije" (Sheram in Soubotina 2000, 8). Takšna rast povsem onemogoča trajnostni razvoj.

Pojem trajnostnega razvoja je še precej nov, vendar pa zaradi tega nič manj pomemben. Svetovna komisija Združenih narodov za okolje in razvoj je leta 1987 oblikovala definicijo in sicer, da je "razvoj trajnosten, ko zadovoljuje potrebe v sedanjosti, ne da bi ogrozil sposobnost prihodnjih generacij, da zadovoljujejo svoje" (Sheram in Soubotina 2000, 9). "Le tisti razvoj, ki lahko vzdržuje ravnotežje med tremi glavnimi vidiki trajnostnega razvoja in sicer med ekonomskim, okoljskim in družbenim, je mogoče ohraniti za dolgo. Če pa spregleda le eno od komponent, lahko ogrozi ekonomski razvoj oziroma celoten razvojni proces" (Sheram in Soubotina 2000, 10). Soubotina (2004, 9) še dodaja, da je omenjeno medgeneracijsko enakost nemogoče doseči, če že v današnjem času ne obstoji družbena enakost in je blaginja nekaterih ljudi po svetu ogrožena zaradi ekonomskih dejavnosti določenih drugih skupin ljudi.

1.1 STRUKTURA DIPLOMSKE NALOGE

V prvem delu diplomske naloge so najprej opredeljeni cilji, teze in metodologija diplomske naloge, s čimer zastavimo osnovni okvir diplomske naloge. Sledi temeljno teoretično izhodišče delitve sveta, ki služi kot vodilo skozi celotno diplomsko nalogo.

Tema naloge je proučitev nekaterih družbenih in gospodarskih gibanj v ZAE. Zato se v nadaljevanju poglobimo v zgodovinski pregled dogodkov v ZAE. To nam omogoči, da lahko lažje in bolj objektivno ocenjujemo pretekle dogodke, ter na osnovi tega analiziramo današnje stanje in skušamo napovedati bodoča gibanja.

V jedru diplomske naloge se posvetimo razvojnim kazalcem, ki nam dajo podlago za razpravo o razvrščanju ZAE med globalne centre ali periferijo.

Pozornost se proti koncu naloge preusmeri predvsem na človekove pravice kot merilo »napredne družbe«, kjer so izpostavljene vse tiste komponente, ki so izredno pomembne za človekov razvoj. Izpostavljeni so nekateri družbeni problemi, ki so na pravi poti k razreševanju. Za celovit razvoj naroda je ključna vrzel, ki se kaže pri izobraževanju, zdravstvu in politični participaciji med moškimi in ženskami.

Na koncu diplomske naloge smo strnili naše ugotovitve.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 CILJI DIPLOMSKE NALOGE

Temeljni cilj moje naloge je s pomočjo različnih kazalcev razvitosti umestiti ZAE ali med države centra ali periferije. Ob tem pa na podlagi rezultatov in dejanskih ugotovitev za ZAE pokazati tudi na enostranskost takšnih kazalcev. Prav z namenom primerjave bomo izpostavili tudi nekatere družbene probleme ZAE, kot so spolna neenakost, pravice tujih delavcev in (ne)svoboda medijev. Takšna primerjava pa postavlja ZAE v nekoliko drugačno, bolj realno in bolj verodostojno luč.

2.2 GLAVNE TEZE

V diplomski nalogi se bomo osredotočali na naslednji tezi:

ZAE bomo poskušali analizirati na osnovi kriterijev razvoja ob predpostavki, da **javnost in mediji ZAE večinoma kategorizirajo klišejsko in pod vplivom ukoreninjenih predsodkov** (puščavska državica z nekaj bogatimi naftnimi šejki, nerazvita država oziroma država Tretjega sveta, itn.). To predstavlja že mojo prvo tezo. ZAE bi glede na njihovo izjemno ekonomsko rast, ki jih je pripeljala vse od izredno revne države pa vse do ene izmed bogatejših držav, uvrstili med globalne centre. Tako pa bi zanemarili nekatera pomembna dejstva, ki slikajo popolnoma drugačno sliko ZAE. Na podlagi stopnje spoštovanja človekovih pravic kot merila »napredne družbe« bi jih namreč lahko uvrstili tudi na svetovno periferijo.

Čeprav je teorija o modernem svetovnem sistemu Immanuela Wallersteina prisotna v teoretskem polju že dlje časa in ji konkurirajo sodobnejše teorije, je za vrednotenje stopnje celovitega razvoja držav še zmeraj relevantna. To pa je že druga teza. Immanuel Wallerstein je svojo teorijo predstavil v delu "»Modern world system«, v katerem je svetovni kapitalistični sistem razdelil v hierarhijo centralnih, semiperifernih in perifernih držav " (Ghosh 2009, 38). Še danes se termina centralne in periferne države pogosto uporabljata tako v literaturi kakor tudi v praksi. Vendar z razvojem in decentralizacijo proizvodnje ter posledično razvojem svetovnega trga delitev na center ali periferijo ni več možno poimenovati enoznačno.

2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA

V diplomski nalogi smo uporabili podatke (uradnih) statistik različnih razvojnih kazalcev. Slednji so nekakšno izhodišče, iz katerih bomo črpali ugotovitve in jih kasneje uporabili v analizi. Pri razumevanju razvoja nam je statistika v veliko pomoč. Skozi podatke skuša prikazati stanje držav po vsem svetu v določenem časovnem obdobju. Pri tem izpostavlja tudi nekatere probleme in njihove rešitve. Statistika ima tudi svoje omejitve, saj jo lahko interpretiramo na različne načine in v različne namene.

Sestavni del naloge predstavlja tudi analiza sekundarnih virov, ki zajema tako knjige in članke kot tudi raziskovalna poročila in predvsem javno dostopne podatke mednarodnih agencij. Podatki mednarodnih agencij na internetnih straneh so v večini primerov redno osveženi, vendar moramo biti pozorni na pogosto pristranskost le-teh.

V diplomsko nalogo je vključen tudi intervju gospe Nade Hisham Al-Hammouri, ki sicer ni državljanka ZAE, vendar v Dubaju živi že 20 let. Pogovor z državljanko ZAE bi bil nekoliko kredibilnejši. Vendar je intervju z gospo Nado zanimiv že iz stališča, da je kot ne-državljanka ZAE in predvsem kot ženska zaposlena na visokem položaju, in sicer kot višja koordinatorica v Uradu predsednika vlade.

Izvedli smo asinhroni spletni intervju preko elektronske pošte. Deli intervjuja so delno priključeni posameznim tematikam, kot pomoč pri razumevanju dejanskega stanja. Strokovna literatura, ki bi se nanašala na ZAE in s tem tudi različne težave, je težje dostopna. Brez knjig, ki so delno ali pa v celoti dostopne preko interneta, bi ta diplomatska naloga ostala brez trdnih temeljev.

3 TEORETIČNO IZHODIŠČE DELITVE SVETA

V današnjem času svet še vedno zaznamujejo delitve. Številni izrazi, ki jih lahko slišimo vsak dan, še vedno ostajajo relevantni kot na primer »center in periferija, Sever in Jug« ter še številni drugi. Hite in Roberts govorita o "»neenakosti«, ki deli svet na dva dela oziroma pola, na tako imenovani razviti in nerazviti svet, Prvi in Tretji svet, bogati in revni narodi, globalni Sever in globalni Jug, amerikanizacija in afrikanizacija, McWorld in Islam" (Roberts in Hite 2007a, 1). Vsi ti izrazi so se pojavili v različnih obdobjih, vendar imajo skupni imenovalac in sicer, da predstavljajo sliko razvoja sveta in s tem vrzeli, ki ga deli.

Medtem ko se je delitev na »razvite in nerazvite države«¹ pojavila kot posledica kolonizacije, se je delitev na Prvi in Tretji svet razvila po drugi svetovni vojni. "Termin Tretji svet je leta 1952 uporabil Alfred Sauvy, s čimer se je navezoval na »third estate« ali združene ljudi proti aristokraciji in duhovščini" (Thomas 1999, 226; Calvert in Calvert 2001, 3).

Govorimo o naslednjih pojmovanjih:

a) Pomen termina »Tretji svet«

Sam termin »Tretji svet« je nastal kot »oznaka« za države, ki so se uprle dodelitvi enemu ali drugemu bloku in kot edina smiselna alternativa blokovski delitvi svetovne ureditve (Vzhod-Zahod). To področje je veljalo za še neopredeljen teritorij, ki sta si ga poskušala pridobiti tako Vzhod kot Zahod oziroma Prvi in Drugi svet, na katerem bi uveljavila svoj interes in družbeno politični sistem (Hardt in Negri 2003, 270).

Thomasova pravi (1999, 227) da ima Tretji svet danes, kljub propadu Drugega sveta, še vedno pomen. Številne države, ki so pripadale Drugemu svetu, so bile po propadu slednjega uvrščene v skupino držav Tretjega sveta.

Zadnjih petdeset let se vrzel med bogatimi in revnimi državami zaostruje. "Z letom 1990 so se razmere še bolj zaostrile, kar je pokazala regionalna raziskava ESCAP. Odstotek populacije v revščini se je dramatično povečal, kar vpliva tudi na nezaposlenost" (Thomas 1999, 228).

"V kontekstu obdobja po koncu hladne vojne države Tretjega sveta še zdaleč ne izginjajo, povečale so se številčno in v geografskem smislu. Status tretjega sveta je bil učinkovito globaliziran" (Thomas 1999, 229). Thomasova pravi (1999, 229), da obstaja Prvi svet znotraj Tretjega, in obratno. O raznolikosti znotraj držav govori tudi Barke, ki pravi, da lahko razlike obstojijo med različnimi regijami in v različnih socio-ekonomskih skupinah (Barke 1984, 5). Ko razpravljamo o tem, "kje je Tretji svet sedaj, se moramo zavedati omenjene polarizacije znotraj držav" (Thomas 1999, 229). To dejstvo je zelo pomembno pri vrednotenju razvojnih kazalcev.

Kljub razlikovanju držav znotraj skupine Tretjega sveta, imajo slednje enake probleme (pomanjkanje infrastrukture, vojna, itd.). "Čeprav enaki, pa ni nujno, da veljajo v vseh državah neke regije, kaj šele po vsem svetu" (Calvert in Calvert 2001, 4). Kot omenjeno, se države Tretjega sveta razlikujejo med seboj, vendar pa jih družijo osrednji značilnosti kot sta

---

¹ Ideološko-politična delitev (Vzhod-Zahod) na razviti in nerazviti svet.

ekonomska odvisnost in ranljivost na zunanje faktorje, ki so izven njihovega nadzora (Calvert in Calvert 2001, 4). Poleg tega nimajo pomembnejšega vpliva v institucijah kot sta Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad (International Monetary Fund - IMF) (Thomas 1999, 227).

Kot pravi Clapham: "Kar loči Tretji svet, je njegova perifernost. Ekonomska perifernost je pomenila ločitev in podrejenost dominantnim industrijskim ekonomijam, ki so se razvile predvsem v Evropi in Severni Ameriki. Takšne ekonomije so del globalne ekonomije, vendar postanejo del v prvi vrsti skozi zagotavljanje primarnih produktov, in globalni sistem, ki so se mu pridružile, je bil ustvarjen in je vzdrževan s strani post-industrijskih ekonomij. Razvoj v Tretjem svetu je odvisen od dostopa do tehnologije Prvega sveta in to dejansko povečuje vrzel med razvitimi in razvijajočimi se državami. (Clapham v Calvert in Calvert 2001, 4-5)

Pomembni sta tudi naslednji dve klasifikaciji Tretjega sveta:

- Tretji svet kot koncept razvoja

Številni razlogi kažejo na problematičnost Tretjega sveta kot koncepta razvoja. "Obstajajo različni tipi razvoja in stopnje razvoja se razlikujejo. Izraz ima različne pomena za različne ljudi in organizacije; različne institucije uporabljajo različne indikatorje različnih vrst" (Calvert in Calvert 2001, 4). V vsakem primeru ni verjetno, da bosta katerikoli dve državi pokazali primerljivo raven razvoja na podlagi vseh indikatorjev.

- Tretji svet kot predstavnik revščine

Kot problematično se izkaže tudi definiranje Tretjega sveta v smislu revščine. "Celo najmanj razviti državi na zahodu Evrope, Portugalski, je bolje v pogojih dohodka na prebivalca (per capita) kot katerikoli drugi države Latinske Amerike. Vendar je to le en sam indikator. Številni ljudje v Latinski Ameriki imajo življenjski stil, ki jim ga zavidajo revni na Portugalskem ali celo v naprednih industrijskih državah kot je Nemčija ali Združene Države" (Calvert in Calvert 2001, 4).

O nadaljnji rabi terminologije Tretji svet v znanstvenih krogih še zdaleč ni konsenza. Vedno bolj je opaziti tudi uporabo drugih terminov. Medtem, ko Thomasova zagovarja uporabo termina Tretji svet, Hardt in Negri ravno nasprotno govorita o koncu veljavnosti slednjega. S spremembo razmerja moči med dejavniki tehnologije, ekonomije, kapitala, komunikacij, družbeno ureditvijo, kulturo, itn. se sam pojem Tretji svet izniči.

Hardt in Negri govorita o številnih trditvah, da Tretji svet ni nikoli obstajal. Pravita, da je "pojem poskušal predstaviti bistveno raznolik niz držav kot homogeno enoto. Na takšen način

bi zanimal pomembne družbene, ekonomske ter kulturne razlike, kot na primer med Paragvajem in Pakistanom. Kljub tej resnični mnogoterosti ne smemo spregledati dejstva, da je imela s stališča kapitalističnega globalnega osvajanja ta unitarna in homogenizirajoča koncepcija določeno veljavnost" (Hardt in Negri 2003, 270).

b) Delitev s stališča kapitala

Prihajalo je do delitve sveta na osnovi kapital, kot je na primer Rosa Luxemburg "delila svet na kapitalistično področje in nekapitalistično okolje, kjer je jasno zavzemala stališče kapitala" (Hardt in Negri 2003, 270). S stališča kapitalistične produkcije se je med seboj raznolike države dalo uvrstiti v Tretji svet, kjer so predstavljale nekapitalistično okolje oziroma odprti prostor za razvitejše kapitalistične države (Hardt in Negri 2003, 270).

Podobno kot Rosa Luxemburg so tudi Samir Amin, Immanuel Wallerstein in drugi delili svet in sicer na »center, periferijo in semiperiferijo«, "glede na različne družbene, politične in birokratske oblike, različne produkcijske procese in različne oblike akumulacije" (Hardt in Negri 2003, 270).

c) Delitev kapitalistične sfere (center, periferija in semiperiferija)

"Center, periferija in semiperiferija se razlikujejo glede na različne družbene, politične in birokratske oblike, različne produkcijske procese in različne oblike akumulacije" (Hardt in Negri 2003, 270). Kljub temu, da tudi ta delitev zasenči mnogoterost držav, tako kot hladno-vojna delitev, pa to "stori v interesu osvetlitve tendenčnega poenotenja političnih, družbenih in ekonomskih oblik, ki nastajajo v »dolgih imperialističnih procesih formalne subsumpcije«²" (Hardt in Negri 2003, 271)

Ne glede na poimenovanje teh različnih delitev, kot so periferija, Tretji svet ali Jug, se le-te homogenizirajo v poenotenem procesu kapitalističnega razvoja, kot blažilec napetosti med Vzhodom in Zahodom (Hardt in Negri 2003, 270).

d) Delitev na center in periferijo (Sever in Jug) ni enoznačna

Z razvojem in decentralizacijo proizvodnje in posledično razvojem svetovnega trga delitev na center ali periferijo, Sever ali Jug, ni več možno poimenovati enoznačno. Meje se vedno bolj prelivajo in prihaja do bolj zveznih prehodov glede na družbeno politično ureditev

---

² V teh procesih so nastajala pravila in delitve, kot tudi pravni statusi na osnovi določanja pogojev, ki so se določala enostransko brez utemeljitev, veljajo pa kot temelj in nespremenljivo dejstvo. Na le teh je temeljil nadaljnji razvoj.

(Hardt in Negri 2003, 271). Kar ne pomeni, da so posamezne države, kot na primer Velika Britanija in Indija, identična ozemlja v smislu kapitalistične produkcije. Razlike so samo v stopnji, kar pomeni da je Velika Britanija bolj vpeta pod vplivom kapitala, za razliko od Indije, ki je še vedno bolj vpeta pod svoj družbeni-kastni sistem in svojimi moralno-etičnimi normami, ki omejujejo moč kapitala.

e) Mednarodno povezovanje pospešuje razvoj

Pridruževanje mednarodnim sporazumom in mednarodnim institucijam (Svetovna banka, Mednarodni denarni sklad) pospešuje razvoj in s prostim pretok blaga, idej, znanja, kakor tudi človeških virov prispeva k hitrejšemu in kakovostnejšemu napredku. Ne nazadnje to dobro prikazuje pristop velikih in homogenih držav kot je Kitajska k Svetovni trgovinski organizaciji (World Trade Organization- WTO) in združevanje evropskih držav v Evropski skupnosti.

3.1 TEORIJA SVETOVNEGA KAPITALISTIČNEGA SISTEMA

Nastanek teorije svetovnega kapitalističnega sistema je močno povezan z nekaterimi spremembami, ki se jih ni dalo več obrazložiti z obstoječo teorijo (teorijo odvisnosti). Le eden izmed primerov je položaj držav Vzhodne Azije, kot na primer Japonske, ki je doživljala izredno hitro ekonomsko rast. To je bilo vse težje razlagati kot položaj odvisnosti (države podrejene bogatim narodom lahko dosežejo le omejene oblike razvoja), ko so Japonska ter druge Vzhodnoazijske države izzvale gospodarsko premoč Združenih držav (So 1990, 170). Teorija svetovnega kapitalističnega sistema je takšno zadrego rešila s tem, da je dopuščala državam možnost mobilnosti v hierarhiji treh con (center, semiperiferija in periferija). Le-ta je bila pogojena z možnostjo prilagoditve strategijam razvoja (So 1990, 182). To pomeni, da je teorija svetovnega kapitalističnega sistema omogočala analiziranje sprememb razvoja v nasprotju z teorijo odvisnosti (Roberts in Hite 2007b, 72).

Immanuel Wallerstein (1979, 1984) je svetovni kapitalistični sistem razdelil na tri cone in sicer center, semiperiferijo in periferijo. Svet je bil zanj preveč zapleten, da bi ga lahko preprosto klasificirali le kot periferijo in center. "Iz tega pristopa izhaja, da se globalne neenakosti ne pojavijo le kot rezultat izkoriščanja ene države s strani druge. Namesto tega ekonomska dominacija vključuje zapleten svetovni sistem, v katerem imajo industrializirani, bogati narodi korist od drugih narodov in izkoriščajo njihove državljanke" (Kendall 2010).

"Za Wallersteina je način vključitve v kapitalistično delovno ekonomijo predstavljal ključno

značilnost v določanju o tem, kako se ekonomski razvoj odvija v določeni državi" (Kendall 2010).

Centralne države, kot so na primer Združene države, Japonska in Nemčija, kažejo na visoko stopnjo industrializacije in urbanizacije. Takšni dominantni kapitalistični centri posedujejo tudi večino svetovnega kapitala in tehnologije. Svoj dominantni položaj so ohranjali s nadzorovanjem svetovne trgovine in sicer skozi različne ekonomske sporazume, ki so jih sklepali z državami po vsem svetu.

Semiperiferne države vključuje lastnosti tako centralnih kot perifernih držav, delujejo pa kot posredniki v procesih izkoriščanja periferije s strani centra (Roberts in Hite 2007b, 74). Te države so tako izkoriščevalci kot tudi tisti, ki se jih izkorišča. Slednje se kaže v dejstvu, da semiperiferne države po večini zagotavljajo delovno silo kot tudi surovine za centralne države. Primeri nekaterih semiperifernih držav so Indija, Južna Afrika, Brazilija, Južna Koreja (Kendall 2010, 271).

Periferne države pa predstavljajo večino revnih držav v Afriki, Južni Ameriki in Karibih. V slednjih je mogoče zaznati ali le majhno stopnjo industrializacije ali pa sploh nikakršne. Delo revnih delavcev prinaša korist centralnim državam, periferne pa so odvisne od kapitala ali denarne pomoči centralnih držav. Slednje nudijo takšno podporo perifernim državam z namenom, da utrjujejo svojo pozicijo in povečujejo svoje bogastvo (Kendall 2010, 272).

Celo Wallerstein sam je priznal, da je teorija svetovnega sistema nepopolna, nedokončana kritika. Kritika dolgoročne, velike družbene spremembe, ki vpliva na globalno neenakost (Kendall 2010, 272).

4 ZGODOVINA ZDRUŽENIH ARABSKIH EMIRATOV

Arabska plemena, ki so živela na južni obali Perzijskega zaliva ter severozahodni obali Omana, so že v 7. stoletju sprejela Islam. Zaradi pomembne lege ob prometni poti v Indijo so evropske države že v 16. stoletju ustanovile trgovske postojanke.

Velika Britanija je želela obvarovati svoje trgovanje z Indijo, zato je nadzirala poti na morju. Njen namen ni bil, da bi si ustvarila kolonije v Perzijskem zalivu, pleme Qawasim, ki je imelo pod nadzorom Ras al-Khaymah in Sharjah, pa je njihovo delovanje občutilo kot invazijo, ki se ji je potrebno upreti. V 18. stoletju in začetku 19. stoletja sta bila najmočnejša emirata prav Ras al-Khaymah in Sharjah, ki sta se z drugimi vladarji bojevala za prevlado. Vendar je njuna

moč upadla po maščevanju Velike Britanije, ki je uničila pristanišče plemena Qawasim v Ras al-Khaymah ter vse njihove ladje. Vzrok za maščevanje je bilo napadanje Britanskih ladij, za kar je Velika Britanija okrivila Pleme Qawasim (King 2008, 26).

Leta 1820 so Britanci prisilili vse emirate, da so podpisali sporazum, ki prepoveduje vojskovanje na morju in piratstvo. V zameno jim je le-ta ponudila varovanje pred zunanjimi napadi. Od takrat naprej se je vseh sedem emirats imenovalo »Trucial States«³, Velika Britanija jih je še naprej varovala in urejevala njihove zunanje zadeve. Vse od antičnih časov je bila pomembna ekonomska dejavnost nabiranje biserov. Konec 19. stoletja je slednje ponovno zacvetelo, izvažali so jih v Indijo ter številne trge v Evropi." Prva svetovna vojna je pomenila velik udarec za nabiralce biserov, nepopravljivo škodo pa sta zadali svetovna ekonomska kriza v letih 1930 ter Japonski izum kultiviranega bisera" (Al Abed in drugi 2006, 21). Sledovi industrije so počasi začeli izginjati, ko je sledila še visoka obdavčitev biserov, ki so iz ZAE prihajali v Indijo. Celotne družine so emigrirale v Katar, saj se je z upadanjem nabiranja biserov pojavila revščina (Heard-Bey 2005, 358).

Ob koncu 19. stoletja sta postala najmočnejša emirata Abu Dhabi in Dubaj. Ambicije drugih evropskih narodov so Veliko Britanijo in emirate privedle do sprejetja sporazuma leta 1892. Velika Britanija jim je obljubila zaščito pred zunanjimi sovražniki, v zameno so ji emirati predali nadzor nad zunanjo politiko in niso smeli skleniti zavezništva še s kakšno tujo vlado (U.S. Department of State 2007). S tem sporazumom je Velika Britanija dobila odločilen vpliv na zunanjo politiko emirats in jih spremenila v protektorate (Foley 1999).

Kot pomemben oziroma odločilen dejavnik nadaljnjega razvoja je odkritje nafte, ki so jo najprej odkrili v Abu Dhabiju (1958), nato v Dubaju, Sharjahu in Ras al-Khaymah-u. To pa so tudi vsi emirati, kjer se nahajajo večje zaloge nafte, saj se v preostalih nahaja le malo ali pa skoraj nič. Predvsem tuje družbe (iz Združenih držav in Evrope) so imele do leta 1970 na področju ZAE nadzor nad nafto, iskanjem, črpanjem in prodajo nafte. Kasneje so izpostave tujih družb počasi prehajale v last ZAE in tako je dobiček od nafte začel prihajati izključno v njihove roke.

Vse večji dotok denarja od prodaje nafte je omogočil hiter gospodarski razvoj teh štirih emirats, drugi emirati pa so ostali odvisni od skromnega kmetijstva in ribištva. Iz varnostnih

---

³ Beseda izhaja iz premirij, ki so jih ZAE sklenile z Veliko Britanijo. Beseda truces pomeni premirje.

razlogov je postala pomembna tesna medsebojna povezava emirатов. Leta 1970 ZAE postanejo članica Organizacije držav izvoznic nafte (Organization of Petroleum and Exporting Countries - OPEC). To jim je dalo še dodatno razpoznavnost in težo v političnem prostoru.

Leta 1971 so emirati skupaj z Bahrainom in Katarjem ostali brez zaščite, saj je Velika Britanija že leta 1968 razglasila konec sporazuma in s tem umik vseh svojih sil. Vseh sedem emirатов je skupaj z Bahrainom in Katarjem poskušalo oblikovati Unijo Arabskih Emirатов, vendar se nikakor niso mogli poenotiti glede pogojev Unije. Zato so kmalu sledile razglasitve neodvisnosti. "Bahrain je svojo neodvisnost razglasil avgusta, sledil mu je Katar septembra leta 1971" (U.S. Department of State 2007). Konec sporazuma je stopil v veljavo šele s koncem leta 1971 in takrat so emirati postali popolnoma svobodni. Šest emirатов je že 2. decembra 1971 ustanovilo federacijo ZAE, ki se ji je naslednje leto pridružil še Ras al-Khaymah (U.S. Department of State 2007).

ZAE na severu mejijo na Perzijski zaliv, na severovzhodu na Omanski zaliv in Oman, na katerega mejijo tudi na vzhodu, na jugu in zahodu pa mejijo na Saudsko Arabijo. Pred nastankom ZAE, ki so predvsem zaradi odkritja nafte doživele tako hiter razvoj, so v tako imenovanih Trucial States vladale povsem drugačne razmere. Šol praktično ni bilo, s čimer je bilo onemogočeno kakršno koli izobraževanje ljudi. Zdravstveno oskrbo so si lahko privoščili le redki bogati ljudje. "Leta 1976 pa so ZAE imeli že enega izmed bolj naprednih nacionalnih zdravstvenih programov po vsem svetu, ki vsakemu državljanu zagotavlja popolno in brezplačno zdravstveno oskrbo" (El Mallakh 1981, 4). Medtem ko so se leta 1950 ZAE še borili z revščino, so se z odkritjem nafte začeli boriti z povsem drugačnim izzivom, in sicer bogastvom.

Leta 1982 so ZAE ter pet sosednih, z nafto bogatih monarhij, tako Savdska Arabija, Kuvajt, Bahrain, Katar in Oman, oblikovali »Gulf Cooperation Council« (GCC). Do tega združevanja je prišlo zaradi pretečih nevarnosti kot npr. ambicije Sovjetske zveze, iransko-iraška vojna, arabsko-izraelski konflikt ter iraška invazija na Kuvajt. Poleg tega pa so se te države zanašale tudi na tiste narode, ki so bili odvisni od njihove nafte, predvsem na Združene države, da jih bodo varovale pred drugimi državami, ki ogrožajo njihovo suverenost (King 2008, 29).

4.1 POLITIČNI SISTEM ZAE

Po koncu sporazuma z Velika Britanija iz leta 1892 je sedem emiratov znanih pod imenom Trucial States hitro začelo iskati novo zaščito, nakar so spletli tesnejše vezi med seboj, kar je vodilo do nastanka ZAE leta 1971. Ti emirati so Abu Dhabi, Ajman, Dubaj, Al Fujayrah, Ra's al Khaymah, Sharjah in Umm al Qaywayn. Šejk Zayed Al Nahyan je bil pobudnik tesnejših vezi med emirati, odigral je zelo pomembno vlogo. Ostali vladarji so ga nato tudi izvolili kot prvega predsednika ZAE – umrl je leta 2004. Izredno pomemben je temelj njegove filozofije kot vladarja:

Sredstva države morajo biti v celoti uporabljena v korist ljudi. Ni jih videl kot sredstva sama po sebi, ampak kot sredstva za lažji razvoj tistega, v kar je verjel, da je pravo bogastvo države – njegovi ljudje, predvsem mlajša generacija. Verjel je, da imajo vsi državljani vlogo, ki jo morajo odigrati pri razvoju države. Tako moški kot ženske morajo odigrati svoj del. Zavedal se je, da je pomanjkanje izobrazbe in razvoja v preteklosti onemogočalo ženskam, da bi odigrale bolj pomembno vlogo pri večini aktivnosti v družbi. Zato je v ta namen ukrepal in tako se je pod njegovim vodstvom, vloga žensk povečala na ekonomskem kot političnem področju. (Al Abed in drugi 2006, 26-27)

Prav tako je bilo zanj izrednega pomena, da se dediščina prejšnjih generacij prenese na mlajše generacije, s čimer je želel ohraniti tradicionalno kulturo.

Njegov najstarejši sin Khalifa bin Zayed Al Nahyan ga je nasledil kot vladar Abu Dhabija in nato ga je Vrhovni svet vladarjev, v skladu z ustavo, izvolil kot predsednika ZAE. Izjavil je, da bo nadaljeval pot, ki si jo je zadal že njegov oče.

Po ustavi z leta 1971 so ZAE federacija sedmih avtonomnih emiratov, ki so absolutne monarhije pod dedno oblastjo domačih vladarskih rodbin. "Vsak izmed emiratov je že pred federacijo imel lastne institucije vlade. Vendar so se vladarji, da bi zagotovili učinkovito upravljanje nove države, dogovorili da bodo pripravili začasno ustavo, ki bo določala pristojnosti dodeljene novim zveznim institucijam, vse ostalo pa ostane v pristojnosti posameznih emiratov" (Al Abed in drugi 2006, 45). "Leta 1996 je zvezni Vrhovni svet sprejel predlog spremembe, ki je mesto Abu Dhabi določil kot glavno mesto ZAE poleg tega pa so revidirani dokument razglasili za prvo stalno ustavo" (Al Abed in drugi 2006, 45).

"Ustava ZAE določa cilje in kriterije za federacijo in sicer: slednja izvršuje suverenost nad vsem ozemljem znotraj nacionalnih meja članic emiratov. Posamezni emirati pa izvršujejo notranjepolitično suverenost nad svojim ozemljem v vseh zadevah, ki niso v povezavi z federacijo. Ustava določa, da je avtoriteta porazdeljena med federalne in lokalne oblasti" (The UAE National Report).

Vladarji so se pri ustanavljanju federacije strinjali, da bo vsak od njih član Vrhovnega sveta (Supreme Council), najvišjega telesa v državi. Prav tako so se strinjali, da iz svojih vrst za petletni mandat izvolijo predsednika in podpredsednika sveta ter imenujejo predsednika in člane vlade (Al Abed in drugi 2006, 45). Ustava je vzpostavila še Svet ministrov (Council of Ministers) in Zvezni nacionalni svet (Federal National Council- FNC).

Ker vodstvo, tako na nacionalni kot individualni ravni emiratov, ni izvoljeno, ne obstajajo močne omejitve na sposobnost vladanja" (Bertelsmann Transformation Index 2006, 5). S takšnim zakonom je državljanom onemogočeno, da bi svobodno spreminjali zakone, ki določajo in omejujejo njihovo vsakdanje življenje.

Vladarji so morali ohranjati podporo in lojalnost ljudi, da so lahko obdržali svojo avtoriteto. To so dosegli s pomočjo navidezne demokracije. Del te demokracije predstavlja nenapisano načelo, da morajo ljudje imeti prost dostop do svojih vladarjev, le-ti pa morajo poskrbeti za pogoste in odprte "majlises" ali t.i. svete, kjer imajo ljudje možnost da izrazijo svoje mnenje. Najbolj zanimivo je, da se je pomembnost te institucije ohranila vse do danes, ko skupnosti niso več tako majhne in je takšno demokracijo veliko težje izvajati. Tudi v večjih emiratih imajo ljudje še vedno možnost prisostvovati na odprtih svetih, kjer lahko načnejo različne tematike. Tako kot so osebne, na primer štipendija za otroka, da mu omogočijo odhod v tujino, ali bolj politične tematike, kot na primer narava odnosov s sosednjimi državami (Al Abed in drugi 2006, 53-54).

4.1.1 Vrhovni svet najvišje telo v državi

Vrhovni svet je najvišje telo v državi in poseduje tako zakonodajo kot izvršilno moč. "Ratificira zvezne zakone in odloke, načrtuje splošno politiko, odobri imenovanje predsednika vlade in sprejme njegov odstop. Prav tako ga tudi razreši s položaja na podlagi priporočila predsednika" (Al Abed in drugi 2006, 47).

4.1.2 Svet ministrov

Svet ministrov vodi predsednik vlade, ki izbere ministre. Gre za izvršilni organ, trenutno ga sestavlja 21 članov. "FNC sestavlja 40 članov, ki jih izberejo iz različnih emiratov na podlagi števila populacije" (Al Abed in drugi 2006, 48). Največ članov torej prispevata Abu Dhabi in Dubaj. Njihov mandat traja dve leti, izvolitev predstavnikov v FNC pa je prepuščena emiratom samim.

V skladu z Ustavo ima FNC tako zakonodajno kot nadzorno vlogo. "Odgovoren je za pregledovanje, in če je potrebno tudi popravljanje celotne predlagane zvezne zakonodaje. Pod njegovo pristojnost spada tudi to, da lahko pod vprašaj postavlja delo vsakega izmed ministrov. Ena izmed njegovih glavnih dolžnosti je, da razpravlja o letnem proračunu" (Al Abed in drugi 2006, 48).

4.1.3 Sodstvo

Preostane nam še ena veja oblasti, in sicer sodstvo. Njegova popolna neodvisnost je zagotovljena z Ustavo. Vrhovno sodišče sestavlja pet sodnikov, ki jih imenuje Vrhovni svet vladarjev. "Sodniki odločajo o ustavnosti zveznih zakonov in razsojajo o sporih znotraj emiratov ter sporih med zvezno vlado in emirati" (Al Abed in drugi 2006, 49).

Poleg Vrhovnega sodišča obstajajo še sodišča prve stopnje. Ustava ZAE zagotavlja neodvisno sodstvo, vendar pa ima sodna veja v realnosti še vedno omejeno neodvisnost in je podrejena religiozni in politični avtoriteti. Vse sodne odločitve so v pregled dane političnemu vodstvu. Sistem je organiziran okrog osebnih razmerij, zato je korupcijo težko omejiti. Kljub zagotovljenim visokim kaznim se podkupljene politike ne preganja, saj so v zakonih številne pravne praznine.

"Ekonomska razlaga za demokratično vrzel, ki je prisotna v ZAE, predpostavlja naftno bogastvo kot glavno oviro za demokracijo. Z nafto bogate države pogosto poimenujejo kot »rentier states«, saj le-te večino svojega bogastva dobijo iz zunanjih rent, ki jih plačujejo tuji akterji direktno državi in tako večina prebivalstva ne more uživati ugodnosti takšnih rent" (Weiffen, 2005, 6-7). Prav zaradi tega prihodka iz prodaje nafte pa vladi ni potrebno pobirati visokih davkov. "Kjer je v zgodovini prišlo do tega, da je vladar zahteval višje davke, so le-temu pogosto sledile zahteve po politični participaciji. Politično realnost naj bi v ZAE reflektiral naslednji moto, »no representation without taxation«, torej brez davkov tudi

reprezentacije ni" (Huntington v Weiffen, 2005, 7).

Ljudem je, kot na primer v ZAE, zagotovljena brezplačna izobrazba kot tudi zdravstvena oskrba, zato so zadovoljni in ne čutijo potrebe po politični participaciji. Kjer se islamska kultura in naftno bogastvo pojavljata skupaj, politična diktatura in bogastvo onemogočata demokratično možnost, saj ljudje niso svobodni, prav tako pa ne čutijo potrebe po političnem predstavnstvu.

Iz današnje organiziranosti ZAE vidimo, da njihov politični sistem združuje tako moderne kot tradicionalne oblike vladanja. Prav "takšna kombinacija prevzetih zveznih oblik vladavine s podedovano vlogo plemenskih vladarjev, pa naredi politično strukturo ZAE edinstveno" (Heard-Bey 2005, 358). Le te oblike so se postopoma vključevale v sam politični sistem glede na čas in takratne politične vplive velikih svetovnih sil. Čeprav so mnogi dvomili v stabilnost takšne politične strukture so se njihovi dvomi izkazali za neutemeljene.

5 POMEN RAZVOJNIH KAZALCEV

5.1 BDP IN NJEGOVA VERODOSTOJNOST

Stopnja razvoja nekega naroda se tipično meri na dva načina. Prvi način meri z dohodkom na prebivalca oziroma kriterijem ekonomske rasti, na podlagi katerega lahko primerjamo države. Dohodek je pomemben indikator razvoja, vendar če želimo imeti širšo sliko razvoja naroda je potrebno iti korak dlje, kjer nastopi drugi način. Le-ta razvoj razume kot zapleten pojav in države med seboj primerja veliko širše kot le na podlagi dohodka. Najbolj pogosti meri za določanje stopnje ekonomske rasti sta BDP oziroma GDP (gross domestic product) in bruto nacionalni proizvod (BNP) oziroma GNI (gross national income) (Cypher in Dietz 2008, 33).

Čeprav BDP na prebivalca predstavlja najpomembnejši ekonomski kazalec povprečne blaginje oziroma revščine v določeni državi, ne smemo spregledati številnih omejitev, ko govorimo o merjenju dejanske človekove blaginje (Lah 2005, 188-189):

- BDP nam sicer pokaže kolikšno povprečno znaša velikost le-tega na prebivalca, ne pokaže pa porazdelitve dohodkov med posamezne družbene sloje. Tako lahko manjši delež prebivalstva prejema in razpolaga s sorazmerno velikim deležem BDP.

- Velikost BDP ne pove nič o strukturi ustvarjenega proizvoda, zaradi česar ne moremo vedeti, kolikšen delež država namenja zdravstvu, izobraževanju in vsem drugim pomembnim dejavnikom razvoja.
- BDP izraža le "prijavljeno" tržno dejavnost in ne vključuje naturalne proizvodnje, ki je lahko precejšnja v kmetijstvu. Spregledana je vrednost domače proizvodnje, kot je manjši obseg proizvodnje hrane. Poleg tega tudi neplačano delo, ki ga ponavadi opravljajo ženske, kot je vzgajanje otrok in vzdrževanje gospodinjstva. Kljub temu, da se takšno delo ne upošteva kot prispevek k BDP, veliko doprinese k blaginji ljudi. Ponavadi predvsem k blaginji tistih revnih družin, kjer večji prispevek k dohodku in potrošnji doprinesejo dejavnosti izven trga (Cypher in Dietz 2008, 43-44).
- BDP ne upošteva sive ekonomije. Ta vključuje vse posle sklenjene brez računa, ki jih statistika ne more zajeti. Medtem, ko nekatere oblike sive ekonomije država lahko dopušča, pa tako imenovano črno ekonomijo, kamor uvrščamo prostitucijo, trgovino z mamili ter druge kriminalne dejavnosti, preganja.
- BDP podcenjuje resnično ceno ekonomskih aktivnosti, saj številne aktivnosti obravnavajo naravne vire kot proste.
- Blaginja človeka se lahko poveča tudi skozi povečane stopnje prostega časa, kljub temu BDP ne upošteva stroškov prostega časa (Islam in Clarke 2001, 208).
- Velikost BDP ne upošteva že akumuliranega bogastva v gospodarstvu, ki so ga ustvarile prejšnje generacije, ki pa lahko bistveno prispeva k splošni ekonomski blaginji prebivalstva.
- Pripomnimo lahko, da večji BDP na prebivalca ne izraža vedno tudi večje sreče posameznikov. Poleg tega pripisuje pozitiven prispevek k BDP-ju stvarjem (cigarete) in procesom, ki ne prinesejo tudi večje družbene blaginje.

Kot primer tudi proizvodni procesi, ki onesnažujejo okolje, lahko ljudem prinesejo le dodatne stroške ali pa celo zdravstvene težave (Cypher in Dietz 2008, 44).

Čedalje pomembnejši postajajo nekateri drugi kazalci kvalitete življenja, kot so na primer raven onesnaženosti okolja, zdravstvena oskrba, pričakovana življenjska doba itn.

5.1.1 Klasificiranje držav na podlagi dohodka

Organizacije različno klasificirajo države glede na stopnjo njihovega razvoja. Svetovna banka (The World Bank) jih klasificira na podlagi dohodka. Slednja na podlagi BNP klasificira države kot tiste z visokim dohodkom, s srednjim dohodkom in nizkim dohodkom. Veliko bolj popularna je delitev na razvite in razvijajoče se države. To ne pomeni da predpostavljamo, da so vse ekonomije v omenjenih skupinah na enaki stopnji razvoja. S tem pa tudi ne, da se najbolj razvite države ne razvijajo več, saj slednje nikakor niso dosegle končno stopnjo razvoja (The World Bank 2007, 5).

Tabela 5.1: Kazalci razvitosti za ZAE

<i>Kazalci</i>	<i>Vrednost⁴</i>
Število prebivalstva (v milijonih), 2008	4, 48
Pričakovana življenjska doba (v letih), 2008	78
Stopnja pismenosti (% odraslih starejših od 15 let), 2008	90 %
Emisije CO2 (metrične tone na prebivalca), 2005	33, 2
BDP na prebivalca (v ameriških dolarjih), 2007	45, 531
BNP na prebivalca (v ameriških dolarjih) (Atlasova metoda) ⁵ , 2000	19, 320

Vir: The World Bank (2010e); The World Bank (2010b).

"Med države z visokim dohodkom oziroma razvite države, Svetovna banka uvršča tiste, katerih povprečni dohodek znaša 11, 906 dolarjev ali več" (The World Bank 2010d, 23). Na

⁴ Vrednosti kazalcev so prikazane za zadnje dostopno leto, za katero so podatki še na voljo. Podatek o vrednosti kazalca BNP na prebivalca je precej zastarela.

⁵ "Atlasovo metodo Svetovna banka uporablja za izračun BNP v ameriških dolarjih iz poročil za BNP v nacionalnih valutah. Atlasov faktor pretvorbe uporablja triletni povprečni menjalni tečaj" (The World Bank 2010č).

podlagi podatkov iz tabele 5.1 BNP za leto 2000 znaša 19,320 ameriških dolarjev, zato lahko ZAE uvrstimo med slednje. Visoke vrednosti dosega tudi pri indikatorjih pričakovana življenjska doba in stopnja pismenosti, ki si ju bomo podrobneje pogledali v nadaljevanju. Emisije ogljikovega dioksida (CO₂) jim nikakor niso v prid, saj je stopnja onesnaževanja izredno visoka. "Emisije ogljikovega dioksida so največji vir »toplogrednih plinov«⁶, ki ustvarjajo nevarnost globalnega segrevanja" (Soubotina 2004, 102). Največje proizvajalke toplogrednih plinov so povečini razvite države kot so Združene države, Kitajska, mednje spadajo tudi ZAE. "Višji kot je BDP, večja je poraba energije in čemur sledi tudi večje onesnaževanje" (Soubotina 2004, 103).

Ker je v ZAE v zadnjem času vse več napredne visoke tehnologije, se zavedajo pomena varovanja okolja. Da dejansko razmišljajo v tej smeri, dokazuje pristop h Kjotskem sporazumu leta 2005 (Al Abed in drugi 2006, 287).

Najbolj popularna klasifikacija na razvite in razvijajoče se države pa ni najbolj funkcionalna v primeru ZAE. Slednji so sicer res uvrščeni med države z visokim dohodkom, vendar kljub temu spadajo v skupino razvijajočih se držav. V to posebno skupino spadajo še Kuvajt, Izrael in Singapur. Njihov visok dohodek jih praviloma umesti med razvite države. "Med razvijajoče se države se je ta skupina držav uvrstila ali zaradi svoje ekonomske strukture ali pa zaradi uradnega mnenja njihove vlade" (Soubotina 2004, 16). ZAE so se mednje uvrstili predvsem zaradi svoje ekonomske strukture oziroma prevladujočega naftnega sektorja, ki jim je prinesel tako visoke dohodke.

5.1.2 Gospodarsko-ekonomski sistem ZAE

Odkritje nafte in dohodek, ki ga prinaša, je ZAE omogočilo neverjeten vzpon. Vedno več sredstev je vladarjem omogočilo, da so lahko izvajali velike razvojne projekte, ki so prinesli hitro spremembo na družbenem kot tudi na ekonomskem področju. Prevladujoče mnenje v svetu je, da bodo zaloge nafte nekoč pošle. Prav zaradi tega so ZAE naredili najpomembnejši korak, ko so zmanjšali odvisnost od naftnega sektorja, tako od nafte kot zemeljskega plina. Kljub temu slednji še vedno predstavlja osnovni vir financiranja nacionalne ekonomije kot tudi razvoja drugih sektorjev (Al Abed in drugi 2006, 87).

---

⁶ "To so plini, ki ujamejo infrardeče žarke z Zemljinega površja v njeno atmosfero, zaradi česar raste globalna temperatura in gladina morja" (Soubotina 2004, 102). Vse to naj bi prineslo številne katastrofe kot so na primer, na eni strani suše, na drugi poplave.

Ključni razvojni projekt predstavlja program diverzifikacije, ki se osredotoča na področja kot so turizem, bančništvo, telekomunikacije. K programu so veliko prispevali številni trgovinski in investicijski sporazumi tako znotraj Gulf regije kot s preostalim svetom. Spregledati ne smemo tudi storitveni sektor, ki se vedno bolj krepi (Al Abed in drugi 2006, 85).

Uspešno so se odrezali pri pridobivanju dohodka iz različnih virov. To bo še naprej igralo pomembno vlogo pri ohranjanju rasti. Proizvodni sektor igra pomembno vlogo v nacionalni ekonomiji. Med razlogi za to je "obstoječa razpoložljivost osnovnih elementov kot so infrastruktura in komunikacije. Ravno tako tudi razpoložljivost finančnih sredstev za nakup ustrezne tehnologije" (Al Abed in drugi 2006, 88).

5.1.3 Migracije

ZAE sodijo med države, kjer "imigrantska populacija predstavlja več kot polovico njihove celotne populacije" (The World Bank 2007, 35). Najbolj presenetljivo dejstvo je, da so migrantje še v letu 2005 predstavljali kar 70 % delež celotne populacije ZAE. Največji delež njihove delovne sile predstavljajo ravno tujci. Veliko so prispevali k hitri gospodarski rasti. Višje kot ZAE se uvršča le še Katar, "kjer imigrantska populacija predstavlja kar 80 % delež celotne populacije" (UNDP 2009b).

Ljudje v iskanju boljših priložnosti, želji po boljšem zaslužku zapuščajo lastne države. Za seboj pogosto pustijo družine, ki jim nazaj v domovino pošiljajo svoje zaslužke. Sčasoma se tudi te družine pridružijo in počasi spreminjajo etično in kulturno sestavo prebivalstva. Domačini se neprestano zavedajo dejstva, da v svoji lastni državi predstavljajo manjšino. To je povzročilo, da so se slednji iz vseh sedmih emiratov povezali med seboj v nekakšen razred privilegiranih (Heard-Bey 2005, 361).

Tabela 5.2: Prikaz števila imigrantov za določene države

<i>Destinacija imigrantov</i>	<i>Število imigrantov (v tisočih)</i>
1. Združene države	39.266,5
5. Savdska Arabija	6.336,7
15. ZAE	2.863,0

Vir: UNDP (2009a, 143).

Najvišje število imigrantov živi v Združenih državah, številka je skoraj blizu 40 milijonov.

ZAE pa se uvrščajo na 15. mesto na lestvici 182 držav. Tako Svetovna banka kot Poročilo o človekovem razvoju nimata novejšega podatka, kot za leto 2005, ko je število migrantov dosegalo 2.863,0 tisoč.

Veliko število imigrantov ima lahko tudi negativne posledice. To naj bi se kazalo v razmeroma večji brezposelnosti domačinov. Kljub temu prevladuje ideja, da delo imigrantov sploh nima veliko vpliva na brezposelnost domačinov (UNDP 2009a, 86). Imigranti naj bi prevzeli predvsem podcenjeno delo, ki ga domačini niso pripravljeni opravljati, kot je na primer pomoč v gospodinjstvih (domestic work). Največ naj bi bilo ravno prostovoljne brezposelnosti, ki je razširjena med mladimi in diplomanti. Neizkušena domača delovna sila je pripravljena delati le za visoko plačo. Kar velja predvsem za mlade, ki čakajo na dobro plačano zaposlitev v javnem sektorju. Poleg tega obstaja tudi strukturna brezposelnost, ki jo povzročajo slabe spretnosti nacionalnih delavcev v primerjavi z imigrantskimi delavci (United Nations 2007, 7).

Imigrantje se morajo pogosto spopadati s težkimi življenjskimi razmerami. Primer ZAE nazorno prikazuje, kako neenakopraven položaj imajo v primerjavi z državljani rojenimi v ZAE. Omejen imajo tako dostop do izobraževanja, zdravstvene oskrbe, zaposlitve, socialne varnosti in vseh ostalih pravic, ki izvirajo iz statusa državljana. Prihaja celo do tega, da "otroci z nelegalnim imigrantskim statusom sploh nimajo dostopa do storitev izobraževanja" (UNDP 2009a, 58).

Stanje se počasi izboljšuje tudi na tem področju. Ureditev zdravstvene oskrbe oziroma dostopnost slednje se za migrante razlikuje od emirata do emirata. Vendar imata tako "Abu Dhabi kot Dubaj sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja, za katerega morajo delodajalci prispevati v imenu svojih delavcev" (UNDP 2009a, 56).

5. 2 HDI KOT POMANJKLJIV PRIKAZ REALNEGA STANJA ZAE

Razvojno stopnjo določene države je nemogoče določiti le na podlagi stopnje ekonomske rasti. Potrebno je upoštevati še številne druge kazalce, ki nam povedo več o razvojni stopnji. Vendar je vse kazalce zaradi velikega števila le-teh v tako omejenem obsegu diplomske naloge nemogoče izpostaviti. V našem primeru bomo izpostavili indikator stopnje svobode, HDI in HPI. V nadaljevanju jih bomo nekoliko obrazložili.

Klasifikacija na podlagi dohodka nam prikaže le eno plat medalje. Že sama Svetovna banka (The World Bank 2010d, 23) priznava, da takšna klasifikacija ne odraža nujno dejanskega razvojnega statusa držav. Na podlagi ekonomske rasti bolj malo izvemo o človekovem razvoju. V preteklosti se je preveliko pozornosti namenjalo le bogastvu in izobilju kot merilu blaginje narodov. Mahbub ul Haq⁷ in Amartya Sen sta kot alternativo omenjenemu pogledu razvila indeks človekovega razvoja (HDI) oziroma oceno človekovega razvoja (UNDP 2009c). HDI predstavlja nekakšen poskus kako meriti človekov razvoj, kar nam omogoči, da lahko med seboj primerjamo različne države.

UNDP je zapisal naslednje: "Človeški razvoj zajema veliko več kot le rast ali padec nacionalnih dohodkov. Gre za ustvarjanje okolja, kjer lahko ljudje razvijejo svoj celotni potencial ter vodijo produktivna in kreativna življenja v skladu z njihovimi potrebami in interesi. Ljudje so pravo bogastvo narodov" (UNDP 2009d). "Prava pot razvoja je izboljševanje življenja vseh ljudi" (Sen 2002, 230).

HDI vključuje "tri dimenzije človekovega razvoja: živeti dolgo in zdravo življenje (merjena na podlagi pričakovane življenjske dobe), biti izobražen (merjena na podlagi pismenosti odraslih) ter imeti dostojen življenjski standard (merjena z BDP na prebivalca)" (UNDP 2009b).

Vrednost HDI za ZAE znaša 0.903 in je zelo blizu 1, kar jih uvršča v skupino, ki so jo poimenovali države z visoko stopnjo človeškega razvoja. Dosegajo precej visoko 35. mesto na lestvici 182 držav. Od leta 1980 pa do leta 2007 se je vrednost HDI za ZAE letno zvišala za 0,72 % in sicer iz 0,743 do 0,903 (UNDP 2009b).

---

⁷ Pakistanski ekonomist, ki je bil glavni ustanovitelj HDR.

Tabela 5.3: Vrednost HDI za ZAE v primerjavi z najvišjo vrednostjo dejavnikov HDI in Slovenijo (2007)

<i>HDI razvrstitev</i>	<i>Pričakovana življenjska doba (v letih)</i>	<i>Pismenost odraslih (% prebivalstva starega 15 let in več</i>	<i>Vključenost v primarno, sekundarno in terciarno izobraževanje (%)</i>	<i>BDP na prebivalca (\$; »PPP metoda«⁸</i>
1. Norveška (0.971)	1. Japonska (82.7)	1. Georgia (100,0)	1. Avstralija (114.2)	1. Liechtenstein (85,382)
35. ZAE (0.903)	35. ZAE (77.3)	70. ZAE (90.0)	70. ZAE (71.4)	4. ZAE (54,626)
29. Slovenija (0.929)	33. Slovenija (78.2)	8. Slovenija (99.7)	20. Slovenija (92.8)	33. Slovenija (26,753)

Vir: UNDP (2009b).

Tabela 5.3 prikazuje vrednost dejavnikov HDI za ZAE v primerjavi z najvišjimi vrednostmi dejavnikov HDI in vrednostmi Slovenije. Najvišja, zaželeno vrednost življenjske dobe je 82 let, ki jo dosega Japonska. Zaželeno stopnjo pismenosti dosega 100 %. Iz tabele lahko razberemo, da pričakovana življenjska doba za ZAE znaša 77 let, s tem so "dosegli stopnjo podobno kot v Evropi in Severni Ameriki" (Al Abed in drugi 2006, 246). Takšna stopnja je posledica razvitega sistema zdravstvene oskrbe. Na kar kažejo številne bolnišnice, ki so dobro opremljene ter številne napredne tehnike posegov.

Pismenost odraslih je 90 %, kar je verjetno posledica doseganja visoke ravni vključenosti v primarno, sekundarno in terciarno izobraževanje, ki znaša 71,4 %. Pred nastankom ZAE so le redki ljudje imeli možnost pridobiti formalno izobrazbo. Z ustanovitvijo slednjih pa so se možnosti za izobraževanje ljudi začele povečevati. "Celovito izobraževanje je zagotovljeno vse od vrta do univerze, tako za moške kot ženske, vendar s poudarkom na tem, da je na vseh ravneh brezplačno le za domačine ZAE" (Al Abed in drugi 2006, 266). Visoka vključenost v primarno in sekundarno izobraževanje je verjetno tudi posledica obveznega šolanja vse do devetega razreda. Poleg tega se številni študentje v želji po višji izobrazbi,

⁸ »Purchasing power parity« (PPP) je "faktor pretvorbe, ki pokaže kolikšno število enot valute določene države je potrebnih v tej državi za nakup dobrin in storitev, ki bi jih lahko za en dolar kupili v Združenih državah" (Soubbotina 2004, 142).

odločijo za študij v tujini, stroške katerega pokrije vlada ZAE (Al Abed in drugi 2006, 266). O BDP-ju je bilo že govora, vendar zopet potrjujemo, da je BDP na prebivalca izredno visok in znaša kar 54, 626 dolarjev.

Za lažjo primerjavo ZAE s Slovenijo na podlagi HDI smo določene podatke navedli v tabeli.

Tabela 5.4: Primerjava ZAE in Slovenije na podlagi dejavnikov zdravstva in izobraževanja

<i>Država</i>	<i>Odstotek BDP namenjen zdravstvu (2007)</i>	<i>Odstotek BDP namenjen izobraževanju (2007)</i>	<i>Vključenost v sekundarno izobraževanje (% 2007)</i>	<i>Vključenost v terciarno izobraževanje (2008)</i>
ZAE	2.7	1.4	93.8	25.2
Slovenija	7.8	5.8	93.5	85.5 ⁹

Vir: The World Bank (2010d, 122); The World Bank (2010a); UNESCO Institute for Statistics (2009, 168).

Na podlagi tabele 5.4 lahko vidimo, da so ZAE v letu 2007 namenili 2.7 % celotnega BDP-ja za zdravstvo. Slovenija je v istem letu za zdravstvo namenila 7.8 % celotnega BDP. Malo manjša pričakovana življenjska doba ZAE, v primerjavi s Slovenijo, je verjetno odraz nižjega odstotka, ki ga za zdravstvo namenjajo ZAE.

Ko primerjamo dejavnika pismenost odraslih in vključenost v vse ravni izobraževanja pa se Slovenija odreže precej boljše kot ZAE. Vzrok se verjetno skriva v podatkih o tem, kolikšen delež BDP-ja namenjata omenjeni državi za izobraževanje. Za ZAE so podatki o slednjem precej pomanjkljivi, saj so zadnji dostopni za leto 2005. V tem letu so ZAE namenili 1.3 odstotka celotnega BDP-ja za izobraževanje. Slovenija je za slednjega v istem letu namenila 5.7 % BDP-ja.

Ko si pogledamo vključenost v sekundarno izobraževanje opazimo, da sta Slovenija in ZAE na precej enaki ravni. Vzrok, čemu se odstotek vključenosti v vse ravni izobraževanja toliko razlikuje med ZAE in Slovenijo, lahko najdemo v terciarnem izobraževanju. Največjo razliko med ZAE in Slovenijo je opaziti prav pri dejavniku vključenosti v terciarno izobraževanje. V ZAE ta odstotek znaša le 25.2 %, medtem ko za Slovenijo v tem letu podatek ni na voljo. Vendar že hiter pogled v leto 2007 pokaže kako visok odstotek velja za Slovenijo in sicer kar 85.5 %.

⁹ Podatek za leto 2008 ni na voljo, za potrebe približne primerjave smo uporabili podatek za leto 2007.

3.2.1 Namen in pomen primerjave indikatorjev HDI in BDP

Bistveno vprašanje, ki se nam ponudi že v naslovu je, kolikšen pomen pripisati razvojnima indikatorjema kot sta HDI in BDP. Odgovor na to vprašanje je podal Amartya Sen. Zato si bomo v nadaljevanju skozi njegovo delo Ekonomija blaginje podrobneje pogledali, zakaj lahko trdimo, da je HDI boljša alternativa kot BDP.

Že v antičnih časih se pokaže zanimanje za človekov razvoj. Aristotel je v svojih časih podal izredno pomembno izjavo in sicer, da "bogastvo očitno ni tisto dobro, za katerim si prizadevamo, saj je zgolj uporabno, in to uporabno zaradi nečesa drugega" (Sen 2002, 107). Takšen način razmišljanja se je obdržal pri tradiciji, ki se osredotoča na človekov razvoj še danes. Tradicija, ki se osredotoča na splošno bogastvo je ves čas morala tekrovati s slednjo, ki se osredotoča na kvaliteto človeških življenj. Tradiciji se namreč razlikujeta "v dveh pomembnih vidikih in sicer pri končnem cilju ter učinkovitosti raznih instrumentov" (Sen 2002, 106). V temeljnem cilju se razlikuje druga tradicija, katere glavni cilj je omejen le na skrajno povečanje bogastva. Bogastvo in njegovo kopičenje povečuje človekovo blagostanje, vendar takšna obravnava zanemari nekatere pomembne dejavnike, kot je na primer že sama distribucija bogastva. "V kolikor je pozornost usmerjena le na splošno maksimizacijo bogastva, ne pa tudi distribucijo, se zanemari težko stanje posameznikov v korist nekakšnega konglomerativnega dosežka. Ta lahko spregleda prikrajšanosti, ki jih podoživljajo mnogi, medtem ko drugi izkoriščajo dosežke bogastva in izobilja" (Sen 2002; 104).

Takšne razprave so opazne še danes, ko se govori o tem, kolikšen pomen pripisati raznim razvojnim kazalcem (BDP na prebivalca, HDI) (Sen 2002, 107).

Nekateri, kot je W. Arthur Lewis, so nekoliko drugače gledali na bogastvo in sicer, kot najpomembnejši instrument pri uveljavljanju bolj temeljnih ciljev (Sen 2002, 108). Gre torej za vzročno-posledično razmerje pri prizadevanju za cilj kot je človekov razvoj. Lewis, "eden vodilnih sodobnih ekonomistov razvoja se je odločil, da se bo posvetil prav rasti proizvoda na prebivalca, kajti ta daje človeku večji nadzor nad njegovim okoljem in torej širi njegovo svobodo" (Lewis v Sen 2002, 108).

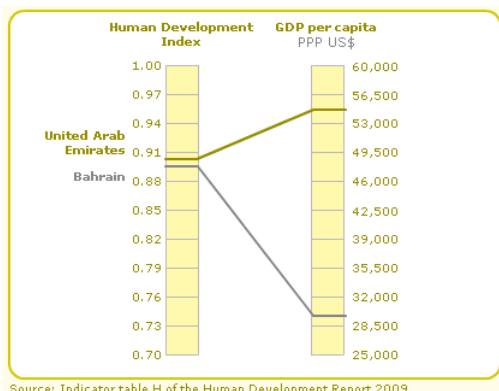
Ob izkušnjah, kakršne lahko opazujemo v resničnem svetu, se je Lewisova vera v instrumentalno učinkovitost celostne rasti pokazala kot precej sporna. V številnih državah je bila rast hitra, ne da bi to ustrezno vplivalo na življenjske razmere, še bolj pa je pomembno, da so nekatere države dosegle visoko kvaliteto življenja kljub

sorazmerno skromni rasti BNP ali BDP na prebivalca. Opazili so tudi, da je celo tedaj, ko je povezava med BNP na prebivalca in kazalniki kakovosti življenja v bruto meddržavnih podatkih v glavnem pozitivna in statistično pomembna, ta povezava močno odvisna od preusmeritve presežkov dohodka v posebna področja javnega izobraževanja in zdravstva/.../. (Sen 2002, 108-109).

Višji dohodek na prebivalca gotovo vpliva tudi na zvišanje pričakovanje življenjske dobe, zmanjšanje stopnje umrljivosti otrok, povečanje stopnje pismenosti, ter še številne druge dejavnike. Torej bi potem sklepali, da bodo države, ki imajo višji dohodek imele tudi višjo stopnjo človekovega razvoja, kot tiste, kjer je dohodek manjši. Sen (2002, 109) pravi, da so "številne študije potrdile zgornji vzorec, vendar doda, da povezave še zdaleč niso popolne". Razvrstitev določene države na lestvici HDI se lahko zelo razlikuje od razvrstitve, ki jo dosega na lestvici BDP.

Na podlagi primera dveh držav, kot so ZAE in Bahrain, lahko vidimo, zakaj zgoraj omenjene povezave res niso popolne kot pravi Sen. Za ZAE, ki imajo izredno visok BDP na prebivalca, bi glede na zgoraj napisano pričakovali, da bodo dosegali veliko višjo stopnjo HDI kot Bahrain, kjer je BDP na prebivalca precej manjši. Pa vendar lahko na spodnji sliki (glej sliko 5.1) vidimo, da se ne glede na veliko razliko v BDP-ju na prebivalca, nahajata na skoraj enaki stopnji HDI. Bahrain je tako visoko stopnjo razvoja uspel doseči z veliko manjšim dohodkom kot ZAE. To pomeni, da pravilna politika državam lahko omogoči hitrejši napredek na področju človeškega razvoja kot pri ekonomski rasti (Cypher in Dietz 2008, 56).

Slika 5.1: Prikaz HDI v primerjavi z BDP

Vir: UNDP (2009b).

"HDI nas opomni na to, da čeprav je večji dohodek ključnega pomena, saj (do neke mere) zagotavlja širše možnosti posameznikom. Vseeno pa ni celota vsega kar predstavlja razvoj" (Cypher in Dietz 2008, 57). Sen (2002, 111) v svojem delu lepo zapiše, da "gospodarska rast sama po sebi ni zadosten temelj za človekov razvoj, pridobljena sredstva je potrebno uporabljati v podporo človekovemu razvoju". Bogastvo se povečuje tudi s tem, ko se na primer sredstva vlagajo v izobraževanje. Splošni dvig izobrazbene ravni namreč prinese večjo produktivnost in s tem tudi možnost za ustvarjanje večjih dohodkov, zdaj in v prihodnje (Sen 2002, 126).

Ne smemo spregledati dejstva, da ima tudi HDI svoje pomanjkljivosti, saj ne zajema vseh kritičnih področij, ki so prav tako izredno pomembna za razvoj. Izpuščena so kritična področja, ki se nanašajo na varovanje okolja, poudarjajo pomen spoštovanja človekovih pravic in politične svobode. "Indeks je omejen le na socio-ekonomsko sfero življenja, politična in civilna pa sta izpuščeni" (Dasgupta in Weale v Bagolin, 12). Prav tako indeks ne vključuje neenakosti med spoloma, slednja pa v ZAE predstavlja družbeni problem. To upravičuje dvom v prikazovanje objektivne slike razvoja le na podlagi HDI za ZAE. V primeru ZAE je za nadaljnjo razpravo o razvoju ključno področje človekovih pravic, posebej če o njih razpravljamo kot o merilu »napredne družbe«.

5. 3 INDEKS SREČNEGA PLANETA

Le kaj bi visoka ekonomska rast vseh držav pomenila prihodnjim generacijam, v primeru, če bomo že sedaj povsem izčrpali naravne vire, onesnaževali in s tem uničili okolje? Na takšen način bomo le ogrozili trajnostni človekov razvoj.

V današnjih časih je vse več govora o globalnem segrevanju in vsemu, kar nam preti, če se nekatere stvari ne bodo spremenile. Družba potrebuje nov kompas in prav tega naj bi zagotavljal HPI. Slednji naj bi "zagotavljal ta kompas z merjenjem tistega, kar je za nas najpomembnejše – naše blaginje, v smislu dolgega, srečnega in življenja s pomenom – in kar je pomembno za planet – naša poraba virov" (Nef 2009b).

HPI nam razkrije nekaj zelo pomembnih dejstev. Veliko držav, kjer so dohodki nižji, se nahaja v samem vrhu lestvice. Kljub manjši porabi zemeljskih virov dosega visoke stopnje blaginje. To pomeni, da visoka poraba zemeljskih virov ne zagotavlja tudi visoke ravni blaginje. Ljudje lahko živijo dolgo in srečno brez pretiranega uničevanja našega planeta (Nef

2009a). Primerljivo raven blaginje se lahko dosega po različnih poteh, vendar je Zahod izbral tisto, ki omogoča dolgo in srečno življenje, vendar brez ozira na okolje (Nef 2009a).

HPI vključuje naslednje indikatorje: pričakovana življenjska doba, zadovoljstvo z življenjem in ekološki odtis.

"Na lestvici od 0 do 100 naj bi si države prizadevale do leta 2050 doseči vrednost 89. To je utemeljeno na dosegljivi ravni pričakovane življenjske dobe, blaginji in razumno velikem ekološkem odtisu" (Nef 2009c). Najbolj presenetljivo je, da prva mesta povečini zasedajo države Latinske Amerike. Zanimivo pa je, da se tudi kar nekaj otoških držav uvršča precej visoko. Najpomembnejše je, da pri tem ohranjajo majhno porabo virov, kar je verjetno posledica zavedanja okoljskih omejitev (Nef 2009c). Zaradi izolacije se bolj utrjujejo tudi socialna omrežja. Nobena država se ne odreže enako dobro pri vseh treh komponentah.

Tabela 5.5: Prikaz vrednosti indikatorjev HPI za ZAE v primerjavi z Costa Rico in Slovenijo (2009)

<i>HPI razvrstitev</i>	<i>Zadovoljstvo z življenjem</i>	<i>Pričakovana življenjska doba</i>	<i>Ekološki odtis</i>	<i>HPI</i>
1. Costa Rica	8.5	78.5	2.3	76.1
123. ZAE	7.2	78.3	9.5	28.2
66. Slovenija	7.0	77.4	4.5	44.5

Vir: Nef (2009a, 63).

Iz tabele 5.4 lahko razberemo, da se v sam vrh lestvice uvršča Costa Rica z sorazmerno nizko vrednostjo glede na cilj in sicer 76.1. ZAE se pri indikatorju zadovoljstva z življenjem in pričakovana življenjska doba ne odrežejo veliko slabše kot Costa Rica. Zadovoljstvo z življenjem za ZAE znaša 7,2, pričakovana življenjska doba pa 78 let. Največja razlika je opazna v stopnji ekološkega odtisa. To pomeni, da Costa Rica dosega višje zadovoljstvo z življenjem in celo nekoliko daljšo pričakovano življenjsko dobo z neprimerljivo manjšim ekološkim odtisom kot ZAE. Poleg tega Costa Rica dosega tako visoke vrednosti kljub veliko manjšemu BDP, kot ga imajo ZAE. Tudi v primerjavi s Slovenijo, ki se na lestvici HPI nahaja na 66. mestu, se ZAE odrežejo precej slabše. Kot smo že dejali, je za ta pristop najpomembnejši ekološki odtis (Nef 2009a, 54). Zaradi tega se Slovenija v primerjavi z ZAE, kljub manjšemu zadovoljstvu z življenjem in nižji pričakovani življenjski dobi, odreže

bolje. Njen ekološki odtis je pol manjši kot v ZAE, kar odigra največjo vlogo pri razvrščanju.

HPI potrjuje, da so države, kjer ljudje živijo srečna in zdrava življenja, predvsem bogate države, pri tem pa razkrije tudi nestabilno ekološko ceno, ki jo zaradi tega plačujemo (Nef 2009b, 3). Prav tako razkriva tudi nekatere izjeme, države, ki z veliko manjšim ekološkim odtisom in predvsem manjšim BDP-jem na prebivalca dosegajo visoke stopnje pričakovane življenjske dobe in zadovoljstva z življenjem. HPI nam pokaže, da narodi, ki jih obravnavamo kot manj razvite, kot na primer Costa Rica, živijo bolj srečno in daljše življenje pri manjših dohodkih in predvsem z majhnim vplivom na okolje.

5.3.1 Verodostojnost HPI

Ime, ki ga je dobil HPI kot indeks srečnega planeta je lahko nekoliko zavajajoče. HPI nam namreč ne razkrije države, v kateri so ljudje najbolj zadovoljni oziroma srečni. Prav tako nam "ne razkrije najbolj razvite države v tradicionalnem smislu ali najbolj ekološko prijazne" (Nef 2009c). Pokaže nam le napredek, ki ga države dosegajo na poti do cilja trajnostnega razvoja. Doseganja visoke stopnje človekove blaginje, ki ni na škodo Zemlje.

Nekateri pomembni dejavniki družbene blaginje niso upoštevani pri merjenju HPI. Prav zaradi tega se nekatere države uvrščajo visoko, kot na primer Kolumbija, kljub pogostim napadom na zagovornike človekovih pravic. " HPI ni natančna ocena ekološke učinkovitosti družbene blaginje" (Steffen 2006). Na drugi strani imajo zagovorniki povsem drugačen pogled na Kolumbijo in pravijo, da se Zahodni mediji osredotočajo predvsem na njene probleme. Hkrati pa spregledajo visoke izobraževalne in zdravstvene standarde. Britanski pisatelj Matt Rendell, ki je polovico svojega življenja preživel v Kolumbiji, jo je "opisal kot moderno in ekonomsko stabilno državo v Latinski Ameriki" (Boyle in Simms 2009, 33). Zagovorniki ne zanikajo, da ima "Kolumbija probleme z visoko stopnjo korupcije in drog, vendar naj bi bila gonilna sila preprodaje drog ravno apetiti Zahodnih ekonomij po le-teh. Medtem pa večina od 40 milijonov Kolumbijcev kokaina sploh še ni videla" (Boyle in Simms 2009, 33).

Prav tako je problem tudi z idejo majhnega vpliva na okolje kot predpostavko merjenja uspeha. Kot model uspeha si je težko postavljati države, ki uporabljajo le malo sredstev in energije, ker jim zaradi revščine drugega sploh ne preostane. Afganistan, kjer je zemlja že popolnoma izčrpana, nima več veliko ponuditi svojim ljudem in kdo bi si potem želel

takšnega življenjskega standarda (Steffen 2006).

5.4 SVOBODA PREDPOGOJ RAZVOJA

V svojem delu Sen izpostavlja, da je premagovanje ovir, kot so kršenje osnovnih svoboščin in enakopravnost žensk, osnova nadaljnega razvoja (Sen 1999, xi). Kar je izredno pomembno tudi v primeru ZAE pri usmerjanju nadaljnega razvoja.

"Razvoj se lahko razume kot proces širjenja resnične svobode, ki jo ljudje uživajo" (Sen 1999, 3). Kršitev svobode je rezultat zanikanja političnih in civilnih svoboščin s strani avtoritarnih režimov. Sen potrjuje, da je za širjenje svoboščin pomembna tudi ekonomska rast. Vendar pa je "svoboda odvisna še od drugih okvirjev, kot so socialne in ekonomske uskladitve (objekti za izobraževanje in zdravstveno oskrbo) kot tudi civilne in politične pravice (možnost participiranja v javnih razpravah)" (Sen 1999, 3). Pogoj za nadaljnji razvoj ZAE je ukinitvev vseh (ne)svoboščin.

Svoboda je osrednjega pomena za proces razvoja iz dveh razlogov (Sen 1999, 4):

- razvojni razlog: ocena napredka mora biti narejena primarno v smislu sprostitve svoboščin, ki jih ljudje uživajo;
- razlog učinkovitosti: ali je dosežen razvoj dejansko odvisen od svobodnega zastopanja ljudi.

V primeru ZAE je to izhodišče svobode kot predpogoja razvoja pomembno predvsem s stališča človekovih pravic. Le-te potrjujejo pomen za proces razvoja s stališča razvojnega razloga in učinkovitosti.

5.5 ČLOVEKOVE PRAVICE KOT MERILO »NAPREDNE DRUŽBE«

V svetu so vedno bolj v veljavi človekove pravice kot merilo »napredne družbe«. Če to merilo upoštevamo kot eno izmed temeljnih meril za presojo skupaj z ostalimi navedenimi, se ZAE postavljajo povsem v drugačno luč. Da lažje in bolj objektivno ocenimo to situacijo, si pomagamo s pregledom poročila »Freedom in the World« (Svoboda po Svetu).

Poročilo za leto 2010 še ni v celoti objavljeno, zato si bomo nekoliko pomagali še s poročilom

prejšnjega leta. Vrednosti so ostale nespremenjene. Poročilo »Svoboda po svetu 2009«¹⁰ vključuje podatke za 193 držav ter 16 povezanih in spornih teritorijev. Poročilo vsake države vsebuje podatke o populaciji, kapitalu, političnih pravicah, civilnih svoboščinah, statusu in oceno za obdobje desetih let. Politične pravice in civilne svoboščine so ocenjene z vrednostmi, ki segajo od 1, kar predstavlja najbolj svobodno državo, pa do 7, torej do najmanj svobodne. Status pa predstavlja kombinacijo ocene političnih in civilnih svoboščin in prikazuje splošno stanje svobode v državi. V nadaljevanju je predstavljena tabela Civilne svoboščine in politične pravice v ZAE (glej tabelo 5.5). Ti rezultati nam predstavljajo osnovo za bolj poglobljeno presojo o človekovih pravicah kot merilu »napredne družbe«.

Tabela¹¹ 5.6: Civilne svoboščine in politične pravice v ZAE

<i>Leto</i>	<i>Politične pravice</i>	<i>Civilne svoboščine</i>	<i>Ocena svobode</i>
2010	6	5	Ni svobodna

Vir: Freedom in the World (2009).

Na podlagi tabele 5.5 lahko vidimo, da so ocene tako za politične pravice kot civilne svoboščine v primeru ZAE izredno nizke, kar kaže, da je veliko prostora za izboljšave na tem področju. V nadaljevanju bomo pokazali, zakaj ZAE dosegajo tako nizke ocene.

Politični sistem v ZAE vsekakor ni »electoral democracy«, kot razumemo demokratični sistem. Kot je bilo omenjeno že v samem začetku, "vse odločitve o političnem vodstvu sprejme Vrhovni svet" (Freedom in the World 2010). Odločajo o izvolitvi predsednika kot podpredsednika. Prav tako je tudi predsednik vlade in Kabineta določen le s strani predsednika. Vendar se na tem področju stvari počasi obračajo na bolje, morda kot posledica lastnega zavedanja ali pa le zaradi pritiska Zahodnih sil (demokracije). "V letu 2006 so prvič izvedli volitve in sicer 6, 689 »imenovanih volivcev«¹² je izvolilo polovico 40-članskega FNC-ja. Drugo polovico je imenovala vlada" (Freedom in the World 2010).

V ZAE so politične stranke še dandanes prepovedane. Tako da je določitev položaja v vladi odvisna predvsem od finančne moči posameznih emiratov, zanemarljive pa niso v današnjem času niti plemenske lojalnosti. "Vladar Abu Dhabija, ki je kot emirat največji proizvajalec nafte, je tudi predsednik ZAE že vse od samega začetka. Vladar Dubaja, ki je komercialni

¹⁰ Poročilo za leto 2009 prikazuje stanje kakršno je bilo v prejšnjem letu, torej v letu 2008.

¹¹ Prikazuje kakšne so bile razmere skozi leto 2008.

¹² Sedem vladarjev je izbralo volivce.

center ZAE, pa je podpredsednik in minister vlade" (U.S. Department of State 2010). Državlani lahko svoje mnenje izražajo le na že omenjenih svetih.

Poudariti je potrebno, da Ustava ZAE zagotavlja svobodno izražanje lastnega mnenja, vendar je le-ta zagotovljena v okviru zakona. "Prepovedane so torej kakršne koli kritike vladarja in govori, ki bi lahko ustvarili ali spodbudili socialne nemire" (Human Rights Report 2009). Nihče ne uživa popolne svobode zborovanja, združevanja ali izražanja, saj so slednje omejene znotraj zakona. V praksi so vse delavske unije in politične organizacije prepovedane, vsa javna združevanja pa potrebujejo dovoljenje vlade. Vendar tovrstna dovoljenja niso bila nikoli dana, sploh za kakršna koli javna združevanja, ki so imela politični namen. "Vse nevladne organizacije se morajo registrirati pri Ministrstvu za delo in družbene zadeve, le-te nato dobivajo subvencije s strani vlade" (Freedom in the World 2010).

V Ustavi ZAE je zagotovljena svoboda veroizpovedi. Islam je priznan kot uradna religija, vendar je dovoljeno tudi čaščenje drugih religij brez vmešavanja vlade. "Večina državljanov je sunitskih muslimanov. V sunitskih mošejah poteka poostren nadzor na vsebino. Manjšino pa na drugi strani predstavljajo šiitska muslimanska sekta in ne-muslimani" (Freedom in the World 2010). "Marca 2009 je »Minister of State and Foreign Affairs«, ki je tudi glava Nacionalne komisije za človekove pravice (National Human Rights Commission), zavrnil številne predloge Združenih narodov, da naj izboljšajo svobodo veroizpovedi v ZAE, vključno z zagotavljanjem zaščite za državljane, ki želijo spremeniti svoje versko prepričanje" (Freedom in the World 2010).

5.5.1 Problem spolne neenakosti kot posledica beduinske družbene ureditve

Temelj ZAE predstavlja tradicionalna beduinska družbena ureditev. Slednja zaradi modernih izzivov ter zaradi izpostavljenosti ZAE tujim vplivom, doživlja številne spremembe. "Največjo oviro napredku še vedno predstavlja družbeno in družinsko dojetje ustrezne ženske vloge" (Kirdar 2010).

Za napredek in spremembe, ki so jih ZAE že dosegli na poti k cilju enakosti žensk, je najbolj zaslužen šejk Zayed. Prav on je bil tisti, ki je malo pred svojo smrtjo imenoval tudi prvo vladno ministrico. Mesto ministrice za gospodarstvo in načrtovanje (Ministry of Economy and Planning) je zasedla Sheikha Lubna Al Qasimi (Al Abed in drugi 2006, 236).

Za enakost žensk in za razvoj na družbenem, izobraževalnem in ekonomskem področju se je

zavzemala tudi žena šejka Zayeda, Sheikha Fatima bint Mubarak. Izjavila je, da nam to, "kar so dosegle ženske v ZAE, predvsem na področju izobraževanja in pozitivne participacije, v nacionalnem razvoju in izgradnji, vliva zaupanje glede njihovega vstopa na politično sceno..." (Al Abed in drugi 2006, 241).

Zaveda pa se, da je kljub napredku potreben še nadaljnji boj za razvoj.

Napredek je opaziti na vseh zgoraj omenjenih področjih. Predvsem na izobraževalnem področju je presenetljivo, da ženske na vseh stopnjah izobraževanja že prekašajo število moških. Izboljšanje je opaziti tudi na ekonomskem področju, vendar se še čuti vpliv patriarhalne družbe. Proces spreminjanje percepcije družbe o tradicionalni vlogi ženske, torej ženski pripada mesto v družini, je počasen in zavira napredek. To potrjuje tudi dejstvo, da število moških na področju ekonomske aktivnosti še vedno močno prekaša število žensk (Al Abed in drugi 2006, 243). Vendar je opazen napredek, saj se število žensk, ki prispevajo k ekonomski aktivnosti počasi a vztrajno povečuje.

K razvoju na področju enakosti žensk sta veliko prispevala naslednja dosežka (Al Abed in drugi 2006, 239-249):

- odobritev »khule«¹³ leta 2005, ki precej poenostavlja proces ločitve za ženske, kar pomeni, da se lahko na lastno pobudo ločijo od svojih mož preprosto tako, da vrnejo svojo doto;
- ratifikacija Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk s strani vlade.

Kljub pozitivnemu razvoju spolna neenakost še vedno ostaja družbeni problem. V nadaljevanju bomo podrobneje prikazali kje bodo ZAE morali še kar nekaj postoriti za nadaljnji razvoj. Pri tem smo si pomagali s pomembno raziskavo z naslovom »Ženske pravice na Bližnjem vzhodu in Severni Afriki«¹⁴, ki jo je izdal »Freedom House«. V namen raziskave analizirajo položaj žensk v omenjeni regiji in sicer na podlagi mednarodnih standardov, ki so sprejeti v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah.

"ZAE upravljajo tako z Islamskim pravom (Shari'a) kot civilnim pravom. Nekatere kriminalne aktivnosti kot tudi osebni status ter družinske zadeve so predmet šarije. Kodificirano kazensko, civilno in gospodarsko pravo se medtem uporablja v primeru zaved

---

¹³ Od žensk zahteva, da se odpovedo finančnim pravicam iz zakona v zameno za svobodo. Moški pa lahko, v nasprotju z ženskami, zahtevajo ločitev že na podlagi verbalne zahteve, da le to želijo storiti (Kirdar 2010).

kot so priseljavanje, goljufije in trgovanje s prepovedanimi substancami" (Kirdar 2010).

Legalna družbena diskriminacija se v ZAE odvija tako proti ženskam kot ljudem brez urejenega statusa državljanstva ZAE. "25. člen Ustave zagotavlja enakost vseh državljanov pred zakonom, brez razlikovanja med državljani Unije ne glede na raso, nacionalnost, religijsko prepričanje ali socialni status" (Helplinelaw 2010). Ljudje so torej enaki pred zakonom, vendar pa v Ustavi ni nobenega govora o kakršni koli enakosti med spoloma. Poleg tega je spolna diskriminacija prisotna kar v Ustavi, saj številni zakoni povsem neenako obravnavajo ženske (Kirdar 2010).

Ustava nadzoruje osebni status oziroma določa ustrezno vlogo ženske (Kirdar 2010). Omenjali smo, da je potrebna sprememba takšne percepcije v družbi, vendar pa bo najprej potrebna sprememba v Ustavi, ki ji bo s časoma sledila tudi sprememba v praksi. Določanje ustrezne vloge ženski se pokaže predvsem v 15. členu, kjer "temelj družbe predstavlja družina" (Helplinelaw 2010). Z naslednjim členom se to le še stopnjuje, ko Ustava nalaga družbi odgovornost za varovanje materinstva in otroštva (Kirdar 2010).

Spolna diskriminacija se pokaže v številnih zakonih, kot na primer na področju, ki ureja državljanstvo. "Le moški so tisti, ki lahko svojo nacionalnost prenesejo na svoje otroke. Otroci spočeti med državljanjo ZAE in tujcem pa nimajo nobenih pravic zahtevati državljanstvo ZAE" (Kirdar 2010). Izjema niso niti zakoni, ki urejajo zakonski stan muslimanov. Muslimanskim ženskam se je v nasprotju z moškimi prepovedano poročati zunaj svoje vere. Poleg tega imajo moški lahko do štiri žene hkrati, vendar le, če imajo dovoljenje že obstoječe prve žene.

Celo pred zakonom se ženske drugače obravnava kot moške. "Ženske se pred zakonom ne šteje kot celotne osebe v vseh primerih. Glede na »Hanbali school of Shari'a« je žensko pričanje v kriminalnih zadevah enakovredno le polovici moškega, v določenih civilnih zadevah je lahko tudi enakovredno" (Kirdar 2010).

V 26. členu je "osebna svoboda zagotovljena vsem državljanom... Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali ponižujočemu ravnanju" (Helplinelaw 2010). ZAE so oktobra leta 2004 ratificirali Konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women- CEDAW), vendar so si pridržali

---

¹⁴ Izdaja za leto 2010 je zajela dogajanje v obdobju petih letih in sicer vse od sredine leta 2004 pa do oktobra leta 2009.

pravico za izvajanje določenih členov v skladu s šarijo (Kirdar 2010). Še vedno pa niso ratificirali »United Nations Convention against Torture«. Amnesty International tako še vedno poroča o bičanjih kot kaznih, predvsem za prešuštvo. Kljub prepovedi mučenja, ki je uzakonjena, se v praksi še vedno pojavljajo primeri ponižujočega kaznovanja žensk.

Najbolj znan primer, v katerem so 14 letno deklet obsodili na šestdeset udarcev z bičem zaradi sodelovanja v prepovedanem spolnem odnosu. Moški je bil medtem obsojen na šest mesecev zaporne kazni, zaradi česar so organizacije za človekove pravice trdile, da ZAE deluje v nasprotju s prepovedjo CEDAW o nasilju temelječem na spolu. Takšni primeri služijo poudarjanju temeljne neenakosti in nepravilnosti dodeljevanja različnih kazni za isto kaznivo dejanje, ne glede na to, katero kazen se šteje za slabšo. (Kirdar 2010)

Po besedah gospe Nade je realno stanje v ZAE povsem drugačno. "V ZAE se zaporne kazni ali druge kazni uporabljajo enako za moške kot ženske, če slednji zavestno kršijo zakon. Državljeni ZAE kot vsi drugi državljani raje vidijo, da imajo družbo, ki spoštuje zakone s poštenim in robustnim pravosodnim sistemom" (Al-Hammouri 2010).

V Ustavi je zagotovljena svoboda gibanja in bivališča tako moškim kot ženskam, vendar le v okviru zakona. V praksi se tako domačinkam kot tujkam še vedno postavljajo omejitve (Kirdar 2010). Za ženske to pomeni, da "državljeni ZAE lahko svojim ženam, otrokom in neporočenim odraslim hčeram po običaju preprečijo, da potujejo v tujino, tako da jim zasežejo potne liste, vladne institucije pa v takšnih primerih sploh ne ukrepajo" (Kirdar 2010). Do omejitve svobode gibanja pogosto prihaja tudi, ko delodajalci ženskam zasežejo potne liste, s čimer jim onemogočijo, da bi zapustile državo. S tem pa so prisiljene v neprostoVOLjno služenje (Kirdar 2010).

Številnih novih sprememb na področju enakosti žensk se večina sploh ne zaveda, zato so tudi redko izvedene v praksi. Primer je 20. člen, ki sedaj uradno dovoljuje ženskam, da lahko v predporočno pogodbo vključijo pogoje glede izobrazbe in dela. To pomeni, da lahko na primer v poročni pogodbi opredelijo svojo pravico do dela ali morda zaključitve podiplomske stopnje študija (Kirdar 2010).

Številne spremembe so zgodile tudi na političnem področju, kjer je prišlo do pomembnih premikov pri omogočanju višje stopnje participacije žensk. "Štiri ženske so bile imenovane kot ministrice v kabinetu, ena je bila izvoljena za služenje v FNC, pojavljati so se začele tudi kot zvezne tožilke in sodnice" (U.S. Department of State 2010). Ahmad Abdul Rahman Al-

Jarman, stalni predstavnik ZAE pri Združenih narodih je v letu 2008 zapisal, da "ženske predstavljajo 66 % zaposlenih v javnem sektorju, vendar pa jih le 30 % zaseda vodilne položaje. Kljub vsem navedenim imenovanjem žensk na višje položaje, pa naj bi šlo predvsem za institucije brez prave moči" (Kirdar 2010).

Pri vsem tem se je potrebno zavedati, da obstaja razlika glede ženskega napredka, ki ga beležijo viri ZAE ter tistim, ki ga beležijo internacionalni viri. Z izjemo tistih redkih visokih položajev, ki jih zasedajo ženske iz socialne elite, celoten ženski vpliv v ZAE še vedno ostaja omejen.

Kot smo že zgoraj omenili politične položaje katere zasedajo ženske, jih je v svojem odgovoru navedla tudi gospa Nada. "ZAE imajo med drugim štiri ministrice, parlamentarke in sodnice. So zelo spoštovane s strani svojih vrstnikov in služijo kot vzornice drugim ženskam, ki si prizadevajo za podobne poklice" (Al-Hammouri 2010). Vsekakor se gospa Nada ne bi strinjala z zgoraj napisanim, saj ženske niso več redkost na visokih položajih, prav nasprotno zasedajo kar nekaj visokih političnih kot ekonomskih položajev. Zastopanost žensk v politiki v ZAE je celo precej višja kot v Sloveniji, o čimer je govora v naslednjem poglavju. Spolni predsodki o izključenosti žensk na političnem področju v ZAE so še vedno prisotni na Zahodu, medtem ko je realno stanje že precej drugačno. Gospa Nada nam ponudi povsem drugačen vpogled, kjer ni nikakršnega govora o vplivu patriarhalne družbe in diskriminaciji, ravno nasprotno. "Ženske so enako obravnavane kot moški in imajo enake možnosti dostopa do ekonomskih priložnosti ter družbenega statusa. Ženske v ZAE so pridobile visoke ekonomske in družbene položaje na različnih področjih znotraj države. Po mojem mnenju, ne verjamem da obstaja kakršna koli diskriminacija žensk" (Al-Hammouri 2010).

5.5.2 Merilo razporejenosti moči po spolu (Gender empowerment measure- GEM)

"HDR namenja posebno poglavje udeležbi žensk v političnem življenju" (Žerdin 2006). GEM nam torej razkrije kako aktivno vlogo igrajo ženske tako v ekonomskem kot političnem življenju. S temi podatki lahko podpremo zgoraj navedene trditve, da položaj žensk na političnem področju v ZAE počasi napreduje. Presenetljivo je, da je zastopanost v politiki v primerjavi z določenimi evropskimi državami, kot je Slovenija, že precej višja. Vendar pa so ZAE od enakovredne polovične zastopanosti žensk v politiki še precej oddaljeni.

Tabela 5.7: GEM in njegove komponente za ZAE v primerjavi s Švedsko in Slovenijo

<i>Država</i>	<i>Sedeži v parlamentu, ki zasedajo ženske (% ki zasedajo), 2008</i>	<i>Zakonodajalke, visoke urednice in menedžerke (% žensk), 1999-2007¹⁵</i>	<i>Strokovne in tehnične delavke (% žensk), 1999-2007</i>	<i>Delež ocenjenega zaslužka žensk v primerjavi z moškimi, 2007</i>	<i>Leto, ko so ženske dobile volilno pravico</i>	<i>Leto, ko so ženske prejele pravico na volitvah</i>	<i>Ženske na ministrskih položajih (% položajev), 2008</i>
<i>ZAE</i>	23	10	21	0.27	2006	2006	8
<i>Švedska</i>	47	32	51	0.67	1921	1921	48
<i>Slovenija</i>	10	34	56	0.61	1946	1946	18

Vir: Human Development Report (2009).

Na lestvici GEM ZAE zasedajo 25 mesto. Prvo mesto na tej lestvici pripada Švedski, ki dosega najboljše rezultate. Na Švedskem se je politična kultura, ki sprejema politično delovanje žensk, začela razvijati že zelo zgodaj. Ženskam je volilno pravico podelila že leta 1921, zato je tudi večji delež žensk v oblastnih organih, medtem ko so ZAE to storili šele leta 2006 in je delež tako tudi manjši. Vendar to pravilo ne velja v vseh državah (Žerdin 2006). Pomembno vlogo pri tem odigra tudi religija in kultura. To se pokaže pri primerjanju deleža, ki ga zasedajo ženske v parlamentu med ZAE in Slovenijo. Slednja je volilno pravico ženskam podelila že leta 1946, veliko pred ZAE, delež žensk v parlamentu pa ostaja kar polovico manjši. Kljub neenakosti med spoloma in bolj tradicionalni družbi je v ZAE delež žensk v politiki večji kot v Sloveniji. Na lestvici GEM Slovenija zaseda 34. mesto, najslabše pa se je odrezala ravno pri zastopanosti žensk v politiki. Po drugi strani se je Slovenija zelo dobro odrezala pri vodstvenih položajih (zakonodajalke), ki jih zasedajo ženske, kot tudi pri strokovnih in tehničnih položajih, in prehitela celo Švedsko.

Medtem ko je v Sloveniji večji odstotek žensk na vodstvenih kot strokovnih in tehničnih položajih, pa pri ZAE opazimo precej nižje vrednosti njihove zastopanosti. Če zastopanost žensk v politiki v ZAE primerjamo s Švedsko, ugotovimo, da je 23 odstotna zastopanost še

¹⁵ Podatek se nanaša na zadnje leto, ko je bil le-ta nazadnje na voljo med 1999-2007 (HDR 2009).

vedno precej nizka, saj na Švedskem ženske zasedajo skoraj polovico sedežev v parlamentu. Vodstvene položaje kot tudi strokovne in tehnične položaje v ZAE zaseda majhen procent žensk v primerjavi tako s Švedsko kot Slovenijo. Na vodstvenih položajih je le 10 odstotkov žensk, medtem ko jih je na Švedskem 32 odstotkov, v Sloveniji pa kar 34 odstotkov. Medtem ko je odstotek žensk na strokovnih in tehničnih položajih v Sloveniji kar 56 odstoten, kar je več kot na Švedskem, pa le-ta v ZAE znaša 21 odstotkov. Delež ženskega zasluga v primerjavi z moškim znaša v ZAE le 0,27 odstotka medtem ko na Švedskem znaša 0,67 odstotkov. Samo pogled na letnico, ko so ženske dobile volilno pravico, takoj pokaže, kako pozno so se ženske lahko začele udeleževati v politiki. V ZAE so ženske prejele svojo volilno pravico šele v letu 2006 in s tem se uvrščajo v eno izmed redkih držav, ki so to storile po letu 2000. Kljub poznemu udeleževanju so ženske v ZAE v le treh letih dosegle 23 odstotno zastopanost v politiki, medtem ko je slednja v Sloveniji po 63 letih še vedno le 10 odstotna. Leta 2006 so ženske v ZAE prejele tudi pravico do kandidiranja na volitvah. Ženske na ministrskih položajih v ZAE zasedajo le 8 odstotkov, medtem ko ta odstotek v Sloveniji znaša 18 odstotkov. Vrednost na Švedskem je krepko višja v primerjavi z ZAE kot Slovenijo in znaša kar 48 odstotkov.

5.5.3 Položaj ljudi brez urejenega statusa državljanstva ZAE (pravice tujih delavcev)

Pri "populaciji 4,2 milijona prebivalcev ZAE ima le okoli 20 procentov ljudi državljanstvo" (U.S. Department of State 2010). Ostali delež predstavljajo Palestinci, Egipčani, Jordanci, številni Indijci, Filipinci in številni drugi. Predvsem številne zaposlitvene možnosti so tiste, ki privabljajo tuje delavce z željo po boljšem zaslužku. Velikokrat pa jih pričakajo le izjemno težke delovne in življenjske razmere. Kot na primer tuje delavce v gradbeni industriji, ki pogosto naletijo na nevarne delovne in neprimerne življenjske razmere. Pogosto so tudi žrtve fizične zlorabe, verbalne ali celo spolne zlorabe, slednji so podvržene predvsem tuje delavke, ki opravljajo gospodinjska dela na domu.

Vse osebe, večinoma govorimo o tujih delavcih, ki nimajo urejenega statusa državljanstva v državi gostiteljici, imajo omejen dostop do zaposlitve, izobrazbe ter javne zdravstvene oskrbe. "Zakoni, ki omogočajo imigracijo podeljujejo delodajalcem izredno moč nad pogoji življenja imigrantskih delavcev. »Standardna pogodba za delavce, ki opravljajo delo po gospodinjstvih«, zagotavlja vseeno vsaj nekaj zaščite. Kljub temu ne omejuje delovnega časa ali zagotavlja dan počitka, plačila za nadurno delo ali odškodnine za delavce" (Human Rights

Watch 2009).

Kot smo že omenili, zloraba tujih delavcev še vedno ostaja problem, še vedno prihaja do primerov, ko so tuji delavci prisiljeni predati svoje potne liste nadrejenim. Takšna praksa je tujim delavcem preprečevala potovanja brez pristajanja nadrejenega. Poleg tega tuji delavci nimajo pravice do organiziranja, kolektivnega dogovarjanja ali stavke. "Delavci še naprej protestirajo proti slabim delovnim in življenjskim razmeram, medtem ko poročajo o uporabi vojaške sile s strani vlade za zaustavitev demonstracij" (Freedom in the World 2010).

Šibek člen Ustave ostajajo tudi begunci, saj sistem za zagotavljanje zaščite le-teh sploh ne obstaja. "Vlada ne zagotavlja varstva pred izgonom ali vrnitvijo beguncev v države, kjer bi bilo njihovo življenje ali svoboda kakorkoli ogroženi, hkrati s svojimi zakoni ne zagotavlja tudi odobritve azila ali statusa begunca" (U.S. Department of State 2010).

Napredek se kaže v organiziranju centrov, kjer tujci lahko zaprosijo za državljanstvo ZAE. Ministrstvo za notranje zadeve je poskrbelo za organizacijo slednjih, vendar ima končno besedo pri odobritvi ali zavrnitvi prošnje za državljanstvo ZAE vlada. Gospa Nada je v intervjuju dejala, da v ZAE "kot v vseh državah, obstajajo predpisi, ki urejajo državljanstvo in narodnost ter različni načini oziroma poti za pridobitev" (Al Hammouri 2010).

Leta 2008 je vlada dodelila državljanstvo ZAE le 51 osebam, leto kasneje pa je državljanstvo prejelo 70 ljudi brez urejenega statusa državljanstva ZAE (U.S. Department of State 2010). Največji zaviralni moment pri sprejemanju novih članov v družbi še vedno ostaja plemenska družbena ureditev. Kljub nekakšnemu poskusu omogočanja tujcem, da zaprosijo za državljanstvo ZAE, merila za izbor ostajajo nejasna. "Tisoče Libanonskih šiitov in Palestincev je bilo izločenih s strani vlade v obdobju med avgustom in oktobrom leta 2009, saj naj bi, kot poročajo, vohunili za rojaki v ZAE" (Freedom in the World 2010).

"Po gostovanju skupne konference ZAE in Združenih narodov o delu in človekovih pravicah v maju, se je državni minister za delo zavezal razširiti prizadevanja, da bi zagotovili pravična in pravočasna izplačila delavcem, kot tudi za izboljšanje stanovanjskih standardov" (Freedom in the World 2010). Zaradi svetovne recesije, ki je pustila sled tudi v ZAE, so bili številni tuji delavci odpuščeni in poslani domov (Freedom in the World 2010).

5.5.4 Problem preprodaje belega blaga

Preprodaja belega blaga v ZAE še vedno ostaja resen problem, kljub temu, da zakon prepoveduje trgovanje z ljudmi. ZAE naj bi veljali za "destinacijo trgovanja z ženskami iz Azije in bivše Sovjetske Zveze" (Katzman, 2010, 5).

Zabeleženi so bili primeri, ko so nekatere ženske prostovoljno migrirale v državo, iz različnih delov sveta kot so Indija, Šrilanka, Indonezija ter številnih drugih, da bi opravljale delo gospodinje. Znašle so se v popolnoma nezavidljivem položaju oziroma razmerah, kjer niso dobile plačila za opravljeno delo, poleg tega pa so lahko bile podvržene še verbalni in fizični zlorabi. Občasno so se tudi moški znašli v takšnih razmerah, kjer so bili prisiljeni v neprostovoljno služenje. Iz različnih delov sveta so pripotovali v želji po boljšem zaslužku, da bi opravljali delo v gradbeni industriji, naleteli pa so na izkoriščanje (U.S. Department of State 2010).

"Preprodaja belega blaga je v Ustavi v 51. členu definirana kot element organiziranega kriminala in določa stroge kazni za obtožene preprodaje" (Kirdar 2010). V boju proti prisilnemu delu so ZAE sprejeli kar nekaj ukrepov (Kirdar 2010):

- ratifikacija "UN Transnational Organized Crime Convention" maja 2007, ki nakazuje težnjo k internacionalnemu sodelovanju pri boju proti preprodaji belega blaga;
- delodajalci morajo sedaj tujim delavcem plačevati preko elektronskega sistema, ki ga nadzoruje vlada.

Precejšen napredek je bilo opaziti tudi, ko je "Red Crescent Society" v Abu Dhabiju leta 2008 razglasila ustanovitev prvega zavetišča izključno za žrtve preprodaje belega blaga. Kljub tem dosežkom, se žrtve, ki se obračajo na policijsko pomoč, še vedno preganja zaradi prostitucije (Kirdar 2010).

5.5.5 Svoboda medijev

Svoboda medijev je pomemben dejavnik, saj pokaže, kolikšno stopnjo svobode komuniciranja in izražanja mnenja s pomočjo kakršnih koli medijev dopušča država, brez njenega vmešavanja. Svoboda medijev pomembno vpliva na človeški razvoj, ki lahko zaradi omejevanja slednjega tudi trpi. V nadaljevanju si pomagamo z Raziskavo svobode medijev, ki jo vsako leto izda »Freedom House«. V njej ocenjuje prosti pretok medijev in informacij v različnih državah.

Glede na oceno, ki jo države dosežejo jih razvrstijo v naslednje skupine držav, kjer so mediji svobodni, delno svobodni in nesvobodni. Države se ocenjuje na lestvici »od 0 do 100«¹⁶.

Raziskava »Svoboda medijev 2009«¹⁷ pokaže, da stanje svobode medijev v ZAE izredno slabo in se je, glede na prejšnje leto, še nekoliko poslabšalo. Število držav in teritorijev, ki je bilo vključenih v merjenje v raziskavi Svobode medijev 2008 kot tudi v raziskavi leto kasneje je bilo enako, in sicer 195. Medtem, ko so leta 2007 ZAE zasedali 151. mesto, so leto kasneje zdrsnili še nižje in sicer na 153. mesto (Freedom of Press 2008; Freedom of Press 2009c). Za leto 2008 so dobile oceno 69, kar medije ZAE uvrsti med nesvobodne (Freedom of Press 2009b).

V nadaljevanju si bomo nekoliko bolj podrobno pogledali, zakaj mediji v ZAE veljajo za nesvobodne. Čeprav ustava ZAE zagotavlja svobodo izražanja in tiska je razvidno, da je praksa povsem nasprotna. Z zakonom o tisku država omejuje svobodo medijev tako, da določa cenzuro za domače kot tuje publikacije in vsebuje listo določil oziroma prepovedi. Na takšen način želijo novinarjem preprečiti kakršne koli kritike vlade, vladajočih družin ali prijateljskih vlad. To velja tudi za izjave, ki bi lahko spodbudile socialni nemir (U.S. Department of State 2010).

»National Media Council« (NMC) je imenoval predsednik in takšna poteza kaže na željo po političnem nadzoru. NMC namreč podeljuje licence in cenzurira vse publikacije, tako domače kot tuje, kot tudi privatne publikacije združenj (U.S. Department of State 2010). Mediji, ki pridejo iz tujine, gredo najprej skozi pregled, ki ga opravi NMC. "Prepoved ali cenzura obvelja za ves tisti material, ki se zdi kakorkoli pornografski, preveč nasilen, ponižujoč do Islama, podpirajoč nekatere položaje Izraelske vlade ali kritičen do vladarskih družin" (U.S. Department of State 2010).

Vlada izvaja precejšnjo cenzuro tako skozi zakone kot tudi s pomočjo političnega nadzora. V strahu pred ukrepi vlade se novinarji soočajo z izvajanjem lastne cenzure. Novinarje, ki so tujci v državi gostiteljici, lahko na primer doleti celo izgon iz države. Do leta 2007 so

---

¹⁶ Države, ki dosežejo oceno med 0 in 30 spadajo v skupino svobodnih medijev, v skupino delno svobodnih medijev spadajo tiste, ki dosežejo oceno med 31 in 60. Ostane pa še skupina nesvobodnih medijev, kamor se uvrstijo države, ki dosežejo oceno med 61 in 100 (Freedom of Press 2009a).

¹⁷ "»Svoboda medijev 2009« vključuje poročila in tabele, ki so bile oblikovane na podlagi dogajanja od januarja leta 2008 pa do decembra 2008" (Freedom of Press 2009a).

novinarji lahko pristali tudi v zaporu zaradi obrekovanja, nato pa je šejk Mohammed bin Rashid al-Maktoum, voditelj Dubaja, izdal odlok, ki to preprečuje. Kljub vsemu se še vedno izvajajo kazni kot so, začasna odstavitev za določen čas ali visoke denarne kazni (U.S. Department of State 2010).

Nadzor nad vsebino medijev, kot smo že prej omenili, lahko država izvaja tudi z lastništvom medijev. ZAE so v letu 2009 imele "v lasti tri časopisne hiše, poleg tega izvajajo vpliv tudi nad mediji, ki so v zasebni lasti. Z izjemo medijev, ki so locirani v Dubajski »Media Free Zone« (medijsko svobodna cona), ima vlada v lasti večino televizijskih in radijskih postaj" (U.S. Department of State 2010). Večina medijev, ki je v lasti vlade deluje po njenih navodilih, nad mediji v zasebni lasti pa izvaja vpliv z vladnimi subvencijami (U.S. Department of State 2010).

V današnjem času je vse bolj pomemben vir informacij internet, zato je vlada nadzorovala klepetalnice in blogge, kjer naj bi bilo ljudem omogočeno svobodno izražanje mnenja. Dostop do internetnih strani, ki niso bile v skladu z vrednotami ZAE so onemogočili. Prav zaradi nadzora je tudi na internetu, predvsem v klepetalnicah in blogih, opaziti lastno cenzuro (U.S. Department of State 2010).

6 KULTURA KOT POMEMBEN DRUŽBENI DEJAVNIK

"V ZAE nobeden od umetnikov še ni dosegel svetovne slave, vendar pa je to le še vprašanje časa. Najpomembnejše je, da prav ženske iz ZAE, predvsem več »Sheikas«, puščajo svoj pečat na mednarodnem prizorišču" (UAE Interact). Pojav žensk na kulturnem področju je s seboj prinesel spremembo. Na vodilnih mestih na seznamu znanih avtorjev, pesnikov, umetnikov in intelektualcev so se znašle ženske (Ministry of Culture, Youth & Community Development 2009a).

Ženske vseh starosti v ZAE se je v umetnosti vedno spodbujalo. "Zaradi podpore predsednika šejka Zayeda in vodenja Sheikhe Fatime je bilo ustvarjeno močno žensko umetniško gibanje. Spodbujanje žensk se kaže na različne načine, kot promoviranje dela žensk umetnic, ki ga izvaja organizacija Abu Dhabi »Ladies Club« skozi prirejanje

tekmovanj" (Al Abed in drugi 2006, 284).

Umetniško gibanje je skozi leta podpirala tako vlada kot privatne pobude. Opaziti je "podpiranje dela nacionalnih umetnikov, saj so njihova dela razstavljeni v umetniških galerijah, ki se nahajajo skoraj v vsakem nakupovalnem območju v Emiratih" (Al Abed in drugi 2006, 281).

Za kulturni razvoj ZAE je izredno pomembno vlogo odigralo gledališče. Slednje je predstavljalo tudi najbolj priljubljeno umetnost v ZAE. Gledališče se je "izoblikovalo že leta 1963, še pred vzpostavitvijo Unije, kar dokazuje njegov prispevek k celovitemu razvoju Emiratov na področju kulture kot skupnosti" (Ministry of Culture, Youth & Community Development 2009b). Kljub temu, da se gledališče v ZAE ni pojavilo v istem času kot v drugih GCC državah, zaradi tega ni nič zaostajalo za drugimi gledališkimi gibanji.

Potrebno je omeniti še izredno razvito tradicijo glasbe in plesa v Emiratih. Odigrali sta ključno vlogo v življenju ljudi, njuna pomembnost pa danes ni nič manjša. "Petje in ples sta še vedno sestavni del nacionalnih praznovanj" (Al Abed in drugi 2006, 284).

7 UGOTOVITVE IN UTEMELJITVE NA OSNOVI KAZALCEV

BDP kaže kar precej realno sliko za ZAE, ki so brez dvoma država z visokimi dohodki. Pri podatkih v bazi Svetovne banke naletimo na veliko pomanjkljivost v primeru ZAE, saj najnovejše statistike sploh ni. Najbolj pomanjkljivi so podatki o dohodku, saj so zadnji dostopni podatki iz leta 2000. Prav zaradi tega smo se osredotočili na dostopne statistike, pri čemer se zavedamo, da je s takšnimi podatki težko orisati povsem realno stanje današnjega časa, predvsem zaradi nedavnega pojava recesije, ki je pustila sledove v vseh državah.

Le ena izmed mnogih pomanjkljivosti BDP-ja je, da nam visoki dohodki sami po sebi ne povedo ničesar o tem kakšna je distribucija dohodkov med prebivalstvom. Gini indeks razkrije porazdeljevanje dohodkov med skupine ljudi in s tem tudi stopnjo neenakosti. Za ZAE ne moremo vedeti kako se distribucija dohodka med gospodinjstvi znotraj ekonomije razlikuje od idealne, enake distribucije, saj ni na voljo nikakršnih podatkov (The World Bank 2010d, 97). Presojanje o distribuciji je s tem onemogočeno, vendar pa je pomembno, da se vsaj zavedamo pomanjkljivosti BDP na tem področju. Prav tako slednji ne zajema črne ekonomije, v kateri v ZAE izstopa preprodaja belega blaga.

Na podlagi BDP na prebivalca se ZAE uvrščajo visoko na svetovni lestvici. V primerjavi z razvrstitvijo na podlagi HDI se vrednosti precej razlikujeta. Do razhajanja med razvrščanjem na podlagi BDP in HDI ne prihaja samo v našem primeru, pač pa pri skoraj vseh državah.

"Razlika med stopnjo človeškega razvoja in stopnjo njihovega dohodka na prebivalca pokaže kako uspešna je država pri prevajanju koristi od ekonomske rasti v kvaliteto življenja za svojo populacijo" (Soubotina 2004, 112). "Pri razvitih državah in pogosto tudi pri bivših socialističnih državah se največkrat pokaže, da gre tem državam relativno boljše v pogojih človekovega razvoja kot v pogojih dohodka na prebivalca" (Soubotina 2004, 112). Slednje velja v primeru pozitivne razlike, ravno nasprotno pa je v primeru negativne razlike. Državam gre v tem primeru boljše v pogojih dohodka na prebivalca.

Tabela 6.1: Primerjava uvrščenosti ZAE na podlagi BDP in HDI

<i>Indikator</i>	<i>BDP</i>	<i>HDI</i>	<i>Razlika</i>
<i>Uvrščenost</i>	17.	35.	-18

Vir: The World Bank (2010b); UNDP (2009b).

Na podlagi tabele 6.1 dobimo negativno razliko, ki znaša -18, kar pomeni, da gre ZAE boljše v pogojih dohodka na prebivalca. Slednji niso tako uspešni pri prevajanju koristi od ekonomske rasti v kvaliteto življenja za svojo populacijo.

Povezava med BDP na prebivalca in kazalniki kakovosti življenja, kot je na primer HDI, je lahko pozitivna. Vendar je ta seveda močno odvisna od preusmerjanja presežkov dohodka v izredno pomembna področja za človekovo blaginjo, kot sta javno izobraževanje in zdravstvo. V primeru ZAE (glej tabelo 6.1) lahko vidimo, da premalo vlagajo predvsem v javno izobraževanje, kot tudi javno zdravstvo.

HDI kaže visoko stopnjo človeškega razvoja za ZAE. Že prejšnji primer nam jasno pokaže, da jim gre veliko boljše v pogojih dohodka na prebivalca, kot v pogojih človekovega razvoja. Naredili bi veliko napako, če bi preprosto spregledali dobro razviti izobraževalni in zdravstveni sistem. Učinkovitost gospodarske rasti kot sredstva se je do neke mere pokazala tudi v razvoju javnega zdravstva in izobraževanja. V primeru ZAE lahko govorimo o celostni rasti, se pravi hitri ekonomski rasti je sledil tudi napredek v zdravstvu in izobraževanju, vendar pa kot kaže v manjši meri. Potrebno bi bilo vlagati še več sredstev v izboljšanje človekove blaginje, če želijo doseči nadaljnji razvoj. Temu hitremu gospodarskemu razvoju ni sledil tudi enak proces politične reforme. V mislih imamo predvsem pomanjkanje

politične participacije ljudstva.

Kot zadnji in zaradi tega nič manj pomemben indikator smo si pogledali HPI. Slednji predstavlja bolj ekološki vidik razvoja. Najslabše se ZAE uvrščajo ravno na podlagi HPI in sicer na kar 123. mesto. Pri HPI so pomembni predvsem zaključki do katerih nas privede. Omenili smo gospodarsko rast kot sredstvo človekovega razvoja in ravno na tem mestu nam HPI pokaže, da le temu ni vedno tako. Kako bi potem država kot je Kuba pri dohodku \$6,000 na prebivalca dosegala tako visoko pričakovano življenjsko dobo, kar 77,7 let (Nef 2009b, 21). ZAE dosega le nekoliko višjo življenjsko dobo (78,3 let) imajo pa na voljo veliko več sredstev, ki jih lahko preusmerjajo v javno zdravstvo. Kuba tudi ni osamljen primer, enako velja še za številne države Latinske Amerike.

Pri kazalcu pričakovane življenjske dobe kot zadovoljstvu z življenjem morda na vrhu res prevladujejo bogate države. Vendar ta vzorec ni prepričljiv, saj se pojavljajo številne izjeme. Veliko držav v samem vrhu pri razvrstitvi glede na zadovoljstvo z življenjem ima BDP manjši od \$20,000 (Nef 2009b, 22). Costa Rica se lahko kosa z Irsko, Norveško ter številnimi drugimi državami, kar se tiče zadovoljstva njenih prebivalcev z življenjem. Vse kaže na to, da visoka ekonomska rast in s tem višji BDP na prebivalca kot sredstvo ali kot cilj ni najbolj pomembno za človekov razvoj. Primerna razvojna politika je ključ do hitrejšega človekovega razvoja, kljub manjšim sredstvom, ki so na voljo. Na doseganje visoke pričakovane življenjske dobe in višjega zadovoljstva z življenjem držav Latinske Amerike je imela vpliv predvsem primerna razvojna politika, ki so izvajale.

Bogate države, kot so ZAE, ki imajo enega od najvišjih ekoloških odtisov, bi lahko zmanjšali onesnaževanje okolja. Pri tem to ne bi v veliki meri vplivalo na človekovo blaginjo. Če lahko države z manjšim dohodkom dosega tako visoko stopnjo človekove blaginje, potem morajo bogatejše države le spremeniti svoj način razmišljanja. Kot je rekel že sam Aristotel je bogastvo zgolj uporabno in to predvsem pri doseganju nečesa drugega, kot je človekova blaginja.

8 ZAKLJUČEK

Sklepanje mednarodnih sporazumov in ustanavljanje raznih mednarodnih institucij je omogočilo hitrejši razvoj držav. Lep primer tega predstavljajo ZAE. Sklepanje cele vrste sporazumov z Veliko Britanijo je za seboj potegnilo tudi razvoj. Ker namen slednje ni bil

ustvarjanje kolonij na Arabskem polotoku je pozitivno vplivala na ZAE.

Odkritju nafte in sklepanju nadaljnjih sporazumov znotraj Gulfa in s preostalim svetom, kot je pristop k OPECU leta 1970, je sledil neverjetno hiter razvoj. V Trucial States je bilo stanje povsem drugačno kot je vladalo že leta 1976 v ZAE. Takrat šol praktično ni bilo, poleg tega so si zdravstveno oskrbo lahko privoščili le redki. Danes pa predvsem ekonomski napredek ZAE le še stežka dohajamo.

ZAE so se uvrstili med skupino držav, ki imajo zelo jasno strategijo razvoja. Veliki razvojni projekti so jim omogočili hitro spremembo, tako na ekonomskem kot družbenem področju.

Poskus razvrščanja ZAE se je izkazal za precej zahtevno nalogo. **Slednji spadajo med tiste države, katerih razvitost ni mogoče zlahka ovrednotiti. Na podlagi dveh indikatorjev, BDP in HDI, bi ZAE brez pomislekov razglasili za globalni center.** To potrjujejo visoki dohodki, ki so posledica razvitega naftnega sektorja, skupaj s stopnjo človeškega razvoja ZAE, ki je prav tako visoka. Takšna stopnja je posledica visoko razvitega zdravstva in brezplačnega dostopa do zdravstvene oskrbe za državljane ZAE. K temu pripomorejo tudi dobre razmere v šolstvu, kot je brezplačen dostop za državljane ZAE in seveda obvezno šolstvo. Visoka stopnja človekovega razvoja se kaže tudi v dobro razviti kulturi ZAE. Zelo zanimivo je močno spodbujanje delovanja žensk v kulturi, kar ne moremo trditi tudi za ekonomsko in politično področje, kjer se ženske še vedno borijo za svoj delež. Našteta dejstva in ugotovitve potrjujejo visoko stopnjo človekovega razvoja za ZAE kot jo kaže HDI. Vendar je to le približno objektivna slika razvoja ZAE. Pri orisu slike razvoja ZAE moramo upoštevati tudi nekatere pomembne družbene probleme, ki prav tako vplivajo na človekov razvoj.

Povsem drugačna slika ZAE se pokaže, ko si pogledamo stanje človekovih pravic v državi. Prehitro in površno sklepanje nas lahko pripelje do uvrščanja ZAE kar med periferne države. Vendar le, če bi kot temeljno merilo upoštevali stopnjo človekovih pravic kot merilo »napredne družbe«. Pri tem ciljamo na spolno neenakost, neurejeno področje delavskih pravic in pogosto izkoriščanje delavcev, kot (ne)svobodo medijev. Na vseh omenjenih področjih bodo ZAE morali vložiti še veliko truda, da pospešijo nadaljnji razvoj. Potrebno se je zavedati, da na človekove pravice gledamo predvsem z »Zahodnjaškega zornega kota«, pri čemer spregledamo nekatere pomembne dejavnike. Na tem področju ima velik vpliv predvsem Islam kot religija in ostanki plemenske družbene ureditve, ki sta se ohranili v ZAE. Zaradi plemenske družbene ureditve domačini le stežka sprejemajo nove

člane. Zato je pridobivanje državljanstva za tujce praktično skoraj onemogočeno. Prav zaradi vsega tega tudi težko razumemo odnos, ki ga imajo do žensk in ga morda »napačno« sodimo. Skozi naše oči, oči žensk, ki so že pridobile precej enakovreden položaj, se odnos do žensk v ZAE za današnje čase zdi nerazumen, nerazvit. Ta odnos bi po našem mnenju pripisali le še državam, ki se nahajajo v odročnejših, nerazvitih delih sveta ali periferije.

Poudariti moramo še, da stanje človekovih pravic v ZAE sodimo na podlagi nekakšnih mednarodnih standardov, kot se to pokaže v raziskavi Ženske na Bližnjem Vzhodu in Severni Afriki. Poleg tega so številne knjige, ki govorijo o človekovih pravicah napisali pisci z Zahoda. Po večini se Zahodni mediji in, že omenjeni, pisci osredotočajo predvsem le na probleme v ZAE, kot to z univerzalističnega stališča predstavljajo človekove pravice. Za to je bil toliko bolj dragocen intervju z gospo Nado, ki je ZAE prikazala povsem v drugačni luči. Po njenem mnenju v ZAE ne obstoji spolna diskriminacija, tako da so ženske povsem enako obravnavane kot moški.

Seveda ni korektno, da bi ZAE le obsojali. Kot avtoritarna država je dosegla velik politični napredek, ki ni zanemarljiv. V zadnjih letih že lahko opazimo pozitiven napredek na omenjenih kritičnih področjih. Največji napredek so dosegli pri izboljšanju položaja žensk, najbolj opazen je v izobraževanju, zaposlovanju in političnem zastopanju. »ZAE dosegajo najvišji vpis žensk na univerze v razmerju z moškimi« (Kelly 2010). Ženske nastopajo tudi že na položajih sodnic in tožilk. Pismenost žensk in njihovo zastopanje v delovni sili je eno izmed najvišjih v tej regiji. Z uvajanjem novih spoznanj se odpravljajo neskladja in dajejo nove smernice razvoja.

Pri razvrščanju ZAE je pomembna pravilna, uravnotežena in premišljena raba posameznih kazalcev, predvsem ocena temeljnih pravic žensk, tujih delavcev in svobode medijev. Pri tem se moramo v največji možni meri izogibati subjektivnim predsodkom in lastnim političnim prepričanjem. Izpostavljanje le enega izmed kazalcev lahko vodi do prehitrega sklepanja, kot smo že nakazali zgoraj. Vsekakor so ZAE bližje državam centra, katerim se bliskovito približujejo, kot pa perifernim državam. S tem utemeljujemo našo tezo, da je ZAE težko enoznačno umestiti v eno od skupin.

Ravno na podlagi zgoraj napisanega lahko potrdimo naslednjo tezo, da v **Wallersteinovi teoriji svetovnega kapitalističnega sistema še vedno lahko najdemo trajno relevantnost,**

čepprav je slednja prisotna že kar nekaj časa ter kljub poznejšim konkurenčnim teorijam. Vendar kot že omenjeno v samem začetku, z razvojem svetovnega kapitalističnega trga, takšne in drugačne delitve niso več enoznačne. Meje se prelivajo in tako lahko v centralnih državah, kot v primeru ZAE, najdemo tudi periferne predele in obratno. Na enak način tudi Thomasova, ki uporablja terminologijo Tretjega sveta, opredeljuje polarizacijo znotraj držav. To pomeni, da v Prvem svetu najdemo Tretji svet in obratno. Na podlagi te terminologije bi za ZAE lahko rekli, da spadajo v Prvi svet, vendar v njem najdemo tudi Tretji svet.

Dandanašnje spremembe in razvoj na vseh področjih nedvomno kažejo, da so ZAE vodilni v spremembah in urejanju medsebojnih odnosov ter multikulturnih in multinacionalnih odnosih. Na bolj kritičnih področjih upamo, da bodo družbeni odnosi ubrali tisto pot sprememb ki jih bo uravnotežila z hitrim tehnološkim napredkom. Na koncu naj zaključimo z mislijo gospe Nade: "ZAE so začeli kot trgovsko središče, ki povezuje Azijo s preostalim svetom. Še vedno ostajajo privlačno trgovsko središče in odličen kraj za poslovanje ter naložbe. V skladu z vizijo našega voditelja si ZAE prizadevajo biti med najboljšimi državami in številna »semena, se sejejo« v ta namen" (Al-Hammouri 2010).

9 LITERATURA

Al Abed, Ibrahim, Paula Vine, Peter Hellyer in Peter Vine, ur. 2006. *United Arab Emirates Yearbook*. London: Trident Press. Dostopno prek: http://books.google.com/books?id=hXv2awRvNMUC&printsec=frontcover&dq=united+arab+emirates+yearbook&hl=sl&ei=c0ceTMDxLKOXsQa994mCDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCsQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (2. junij 2010).

Barke, Michael. 1984. *The Third World: Diversity, Change and Interdependence*. Edinburg: Oliver & Boyd.

Bertelsmann Transformation Index. 2006. *United Arab Emirates*. Dostopno prek: <http://www.bertelsmann-transformation-index.de/fileadmin/pdf/en/2006/MiddleEastAndNorthernAfrica/UAE.pdf> (24. marec 2010).

Boyle, David in Andrew Simms. 2009. *The New Economics: A Bigger Picture*. UK in USA:

Earthscan. Dostopno prek:
http://books.google.com/books?id=i3jQagaBPx8C&pg=PA47&dq=happy+planet+index&hl=sl&ei=uDMeTIKuNoyUsQav4OGmDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CC4Q6AEwAg#v=onepage&q=happy%20planet%20index&f=false (25. maj 2010).

Bučar, Bojko, Zlatko Šabič in Milan Brglez. 2000. *Navodila za pisanje: seminarske naloge in diplomska dela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Calvert, Peter in Susan Calvert. 2006. *Politics and Society in The Third World*. 2 nd ed. London: Pearson/Longman.

Cerar, Maja. 2008. *Razvojni problemi Zelenortskih otokov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Cypher, James M. in James L. Dietz. 2008. *The process of economic development*. 3 rd ed. USA in Canada: Routledge. Dostopno prek:
http://books.google.com/books?id=9Mqm1ad_5yEC&pg=PA175&dq=center+and+periphery&lr=&cd=15#v=onepage&q=center%20and%20periphery&f=false (26. maj 2010).

Eco, Umberto. 2003. *Kako napišemo diplomsko nalogo*. Ljubljana: Založba Vale-Novak.

El Mallakh, Ragaei. 1981. *Economic Development of United Arab Emirates*. London: Croom Helm. Dostopno prek:
<http://books.google.com/books?id=MUsOAAAAQAAJ&pg=PA20&dq=united+arab+emirates%2Bhistory&hl=sl&cd=4#v=onepage&q=united%20arab%20emirates%2Bhistory&f=false> (14. maj 2010).

Foley, Sean. 1999. The UAE: Political Issues and Security Dilemmas. *Middle East Review of International Affairs (MERIA)* 3 (1). Dostopno prek:
<http://meria.idc.ac.il/journal/1999/issue1/jv3n1a3.html> (29. april 2010).

Freedom of Press. 2008. *Tables and Charts, World Ranking*. Dostopno prek:
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=442&year=2008> (14. maj 2010).

--- 2009a. *Methodology*. Dostopno prek:
http://freedomhouse.org/template.cfm?page=350&ana_page=359&year=2009 (14. maj 2010).

--- 2009b. *Country Report, United Arab Emirates*. Dostopno prek:
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=251&country=7727&year=2009> (14. maj 2010).

--- 2009c. *Tables and Charts, World Ranking*. Dostopno prek:
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=495&year=2009> (14. maj 2010).

Freedom in the World. 2009. *Table of Independent Countries*. Dostopno prek:
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=478&year=2009> (9. maj 2010).

--- 2010. *United Arab Emirates*. Dostopno prek:
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2010&country=7942> (10. maj 2010).

Garrigues, Lisa Gale. 2009. *Why is Costa Rica Smiling? Yes!*, 15. december. Dostopno prek:
<http://www.yesmagazine.org/issues/climate-action/why-is-costa-rica-smiling> (25. maj 2010).

Hardt, Michael in Antonio Negri. 2003. *Imperij*. Ljubljana: Študentska založba.

Harris, Jonathan M., Timothy A. Wise, Kevin P. Gallagher in Neva R. Goodwin, ur. 2001. *A Survey of Sustainable Development: Social and Economic Dimensions*. USA: Island Press.
Dostopno prek:
http://books.google.com/books?id=0D1o1q2sqZsC&printsec=frontcover&dq=survey+of+sustainable+development&hl=sl&ei=WI8eTLWhJs7csAaeo9iGDg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (2. junij 2010).

Heard-Bey, Frauke. 2005. *The United Arab Emirates: Statehood and Nation-Building in a Traditional Society*. *Middle East Journal* 59 (3): 357-375. Dostopno prek:
<http://www.jstor.org/nukweb.nuk.uni-lj.si/stable/4330153?&Search=yes&term=emirates&term=united&term=arab&term=developm>

ent&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoAdvancedSearch%3Fq0%3Ddevelopment%2Bof%2Bunited%2Barab%2Bemirates%26f0%3Dall%26c0%3DAND%26q1%3D%26f1%3Dall%26c1%3DAND%26q2%3D%26f2%3Dall%26c2%3DAND%26q3%3D%26f3%3Dall%26wc%3Don%26Search%3DSearch%26sd%3D%26ed%3D%26la%3D%26jo%3D&item=12&ttl=3592&returnArticleService=showArticle (3. junij 2010).

Helplinelaw. 2010. *UAE Freedom, Rights and Public Duties Law*. Dostopno prek: <http://www.helplinelaw.com/law/uae/constitution/constitution03.php> (16. april 2010).

Human development report. 2009. *GEM and its components, United Arab Emirates*. Dostopno prek: http://hdrstats.undp.org/en/countries/data_sheets/cty_ds_ARE.html (17. april 2010).

Human Rights Watch. 2009. *United Arab Emirates events of 2008*. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/en/node/79305> (24. marec 2010).

Islam, Sardar M. N. in Matthew Clarke. 2002. The Relationship between Economic Development and Social Welfare: A New Adjusted GDP Measure of Welfare. *Social Indicators Research* 57 (2). Dostopno prek: <http://www.jstor.org.nukweb.nuk.uni-lj.si/stable/27526990?&Search=yes&term=Clarke&term=N.&term=Sardar&term=M.&term=Matthew&term=Islam%2C&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DIslam%252C%2BSardar%2BM.%2BN.%2Bin%2BMatthew%2BClarke%26x%3D12%26y%3D16%26wc%3Don&item=1&ttl=46&returnArticleService=showArticle> (11. april 2010).

Katzman, Kenneth. 2010. *The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. Policy*. Congressional Research Service. Dostopno prek: <http://fas.org/sgp//crs/mideast/RS21852.pdf> (15. maj 2010).

Kendall, Diana. 2010. *Sociology in Our Times: The Essentials*. 7 th ed. USA: Wadsworth, Cengage Learning. Dostopno prek: http://books.google.com/books?id=vsbhWKM3QcMC&pg=PA271&dq=world+system+theory+Wallerstein&hl=sl&ei=UOYZTI-HGMHFsgbdn72qBg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CC8Q6AEwAjq

U#v=onepage&q=world%20system%20theory%20Wallerstein&f=false (25. maj 2010).

King, David C. 2008. *Cultures of the world: United Arab Emirates*. New York: Marshall Cavendish Benchmark. Dostopno prek: <http://books.google.com/books?id=d6xHikiYdxMC&pg=PA21&dq=history+of+united+arab+emirates&ei=9R0WTPfoCoHOzQTAXaHXBA&hl=sl&cd=2#v=onepage&q=history%20of%20united%20arab%20emirates&f=false> (26. maj 2010).

Lah, Marko. 2005. *Temelji ekonomije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ministry of Culture, Youth & Community Development. 2009a. *About Emirates Culture*. Dostopno prek: <http://mcyd.ae/en/culture/emiratesculture/Pages/AboutEmiratesCulture.aspx> (9. avgust 2010).

--- 2009b. The Development of Emirati Theatre. Dostopno prek: <http://mcyd.ae/en/culture/emiratesculture/pages/TheaterDetails.aspx?ID=16&List=46f71674-f398-4e40-8bbe-c26dbce669aa> (9. avgust 2010).

Nef. 2009a. *The Happy Planet Index 2.0: About the Happy Planet Index*. Dostopno prek: <http://www.happyplanetindex.org/learn/> (13. april 2010).

--- 2009b. *The Happy Planet Index 2.0*. Dostopno prek: <http://www.happyplanetindex.org/public-data/files/happy-planet-index-2-0.pdf> (14. april 2010).

--- 2009c. *The Happy Planet Index 2.0: What the HPI tells us*. Dostopno prek: <http://www.happyplanetindex.org/learn/what-hpi-tells-us.html> (14. april 2010).

Roberts, J. Timmons in Amy Bellone Hite. 2007a. Development and Globalization: Recurring Themes. V *The globalization and development reader: perspectives on development and global change*, ur. J. Timmons Roberts in Amy Bellone Hite, 1-16. Malden, Oxford, Carlton : Blackwell Publishing Ltd.

--- 2007b. Dependency and Beyond, Introduction. V *The globalization and development*

reader: perspectives on development and global change, ur. J. Timmons Roberts in Amy Bellone Hite, 71-75. Malden, Oxford, Carlton : Blackwell Publishing Ltd.

Sen, Amartya K. 1999. *Development as Freedom*. United States: Oxford University Press. Dostopno prek: http://books.google.com/books?id=Qm8HtpFHYecC&printsec=frontcover&dq=amartya+sen&hl=sl&ei=qdInTIPdFsfSswaYtqHEBA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCYQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (25. maj 2010).

--- 2002. *Ekonomija blaginje: Izbrane razprave*. Ljubljana: Založba cf*.

Sheram, Kathrine A. in Tatyana P. Soubbotina. 2000. *Beyond Economic Growth: Meeting the Challenges of Global Development*. USA: The World Bank. Dostopno prek: <http://books.google.com/books?id=ZPQ1I8WuDcgC&printsec=frontcover&dq=beyond+global+development&hl=sl&cd=1#v=onepage&q&f=false> (26. maj 2010).

So, Alvin Y. 1990. *Social Change and Development: Modernization, Dependency, and World-System Theories*. London: Sage.

Steffen, Alex. 2006. The Happy Planet index. *Worldchanging*, 12.julij. Dostopno prek: <http://www.worldchanging.com/archives/004679.html> (12. maj 2010).

The UAE National Report. Dostopno prek: <http://www.mfnca.ae/uploads/PDF/upr-english.pdf> (12. januar 2009).

The World Bank. 2007. *Atlas of Global Development*. Collins.

--- 2010a. *Data, Indicators*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator> (10. avgust 2010).

--- 2010b. *Data, GDP per capita*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> (14. maj 2010).

--- 2010c. *Data, United Arab Emirates*. Dostopno prek:

<http://data.worldbank.org/country/united-arab-emirates> (15. maj 2010).

--- 2010č. *Methodologies, World Bank Atlas Method*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/about/data-overview/methodologies> (17. maj 2010).

--- 2010d. *World Development Indicators 2010*. USA: Green Press Initiative. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/sites/default/files/wdi/complete.pdf> (19. maj 2010).

--- 2010e. *World Development Indicators Database, United Arab Emirates*. Dostopno prek: http://ddp-ext.worldbank.org/ext/ddpreports/ViewSharedReport?&CF=1&REPORT_ID=9147&REQUEST_TYPE=VIEWADVANCED&HF=N&WSP=N. (15. maj 2010).

Thomas, Caroline. 1999. Where is the Third World now. *Review of International Studies*, 25 (4): 225-244. Dostopno prek: <http://www.jstor.org.nukweb.nuk.uni-lj.si/stable/20097647?seq=1&Search=yes&term=now%2Bcaroline&term=thomas&term=third&term=world&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dwhere%2Bis%2Bthe%2Bthird%2Bworld%2Bnow%252Bcaroline%2Bthomas%26x%3D15%26y%3D6%26wc%3Don&item=1&ttl=8&returnArticleService=showArticle&resultsServiceName=doBasicResultsFromArticle> (7. avgust 2010).

UAE Interact. *UAE Culture: Art and Art galleries*. Dostopno prek: <http://www.uaeinteract.com/culture/art.asp> (10. avgust 2010).

UNDP. 2009a. *Human Development Report, Overcoming barriers: Human Mobility and Development*. New York: Palgrave Macmillan. Dostopno prek: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf (25. marec 2010).

--- 2009b. *Human development report, United Arab Emirates: The human development index – going beyond income*. Dostopno prek: http://hdrstats.undp.org/en/countries/country_fact_sheets/cty_fs_ARE.html (26. marec 2010).

--- 2009c. *Origins of the Human Development Approach*. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en/humandev/origins/> (26. marec 2010).

--- 2009d. *The Human Development concept*. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en/humandev/> (26. marec 2010).

UNESCO Institute for Statistics. 2009. *Global Education Digest: Comparing Statistics Across the World*. Canada: UNESCO Institute for Statistics. Dostopno prek: http://www.uis.unesco.org/template/pdf/ged/2009/GED_2009_EN.pdf (11. avgust 2010).

United Nations. 2007. *Population and Development Report, International Migration and Development in the Arab Region: Challenges and Opportunities*. 3 rd ed. New York: United Nations. Dostopno prek: http://books.google.com/books?id=Pocxb7PE5f0C&pg=PA4&dq=migration+in+united+arab+emirates+inauthor:united+inauthor:nations&hl=sl&ei=WbA1TNySFcOPsAbW8O3ZAQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q=migration%20in%20united%20arab%20emirates%20inauthor%3Aunited%20inauthor%3Anations&f=false (12. maj 2010).

U.S. Department of State. 2007. *Background Note: United Arab Emirates*. Dostopno prek: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5444.htm> (15. april 2010).

--- 2010. *2009 Human Rights Report: United Arab Emirates*. Dostopno prek: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/nea/136082.htm#> (16. april 2010).

Weiffen, Britta. 2005. *The Cultural-Economic Syndrome: Impediments to Democracy in the Middle East*. Dostopno prek: <http://www.dur.ac.uk/john.ashworth/EPCS/Papers/Weiffen.pdf> (24. marec 2010).

Žerdin, Ali H. 2006. Kje smo, kam gremo? Poročilo o kakovosti življenja. *Dnevnikov objektiv*. 30. december. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/220379 (15. april 2010).

10 PRILOGA A: INTERVJU Z NADO AL HAMMOURI

Intervju z gospo Nado Hisham Al-Hammouri

Spraševalec: Nina Grudnik

Intervjuvanec: Nada Hisham Al-Hammouri (N); višja koordinatorka v Uradu predsednika vlade

Datum intervjuja: 17.08.2010

Vrsta intervjuja: Asinhroni spletni intervju preko elektronske pošte

1. Kakšen je položaj žensk v ZAE na ekonomskem in družbenem področju v primerjavi z moškimi? Ali je po vašem mnenju prisotna družbena diskriminacija žensk?

(N): Ženske so enako obravnavane kot moški in imajo enake možnosti dostopa do ekonomskih priložnosti ter družbenega statusa. Ženske v ZAE so pridobile visoke ekonomske in družbene položaje na različnih področjih znotraj države. Po mojem mnenju, ne verjamem da obstaja kakršna koli diskriminacija žensk.

2. Kakšno vlogo imajo ženske v političnem življenju danes? Kje je po vašem mnenju prihodnost žensk v političnem življenju, v katerih sferah? Katere izboljšave so ključne za nadaljnji razvoj in kateri so glavni cilji žensk v političnem življenju?

(N): ZAE imajo med drugim štiri ministrice, parlamentarke in sodnice. So zelo spoštovane s strani svojih vrstnikov in služijo kot vzornice drugim ženskam, ki si prizadevajo za podobne poklice.

3. Kako je urejen položaj tujih delavcev brez državljanstva ZAE? Ali lahko slednji pridobijo državljanstvo ZAE?

(N): Kot v vseh državah, obstajajo predpisi, ki urejajo državljanstvo in narodnost ter različni načini oziroma poti za pridobitev.

4. Ali je v ZAE še vedno prisotno fizično kaznovanje žensk in kakšno je prevladujoče mnenje med državljani o tem vprašanju?

(N): V ZAE se zaporne kazni ali druge kazni uporabljajo enako za moške kot ženske, če slednji zavestno kršijo zakon. Državljani ZAE kot katerikoli drugi državljani raje vidijo, da imajo družbo, ki spoštuje zakone s poštenim in robustnim pravosodnim sistemom.

5. Kakšno vlogo bodo po Vašem mnenju odigrali ZAE v prihodnosti?

(N): ZAE so začeli kot trgovsko središče, ki povezuje Azijo s preostalim svetom. Še vedno ostajajo privlačno trgovsko središče in odličen kraj za poslovanje ter naložbe. V skladu z vizijo našega voditelja si ZAE prizadevajo biti med najboljšimi državami in številna »semena,

se sejejo« v ta namen.